

60 YEARS OF
A PRIDI BANCUMONG FILMS
THE KING
OF THE
WHITE ELEPHANT

๖๐ปี ภาพยนตร์"พระเจ้าช้างเผือก"

PRIDI-PHOONSUK
ปริดี - พูนสุข พนบงศ์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา ห้ามนำไปใช้เพื่อการค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

60 YEARS OF
A PRIDI BANOMYONG FILMS

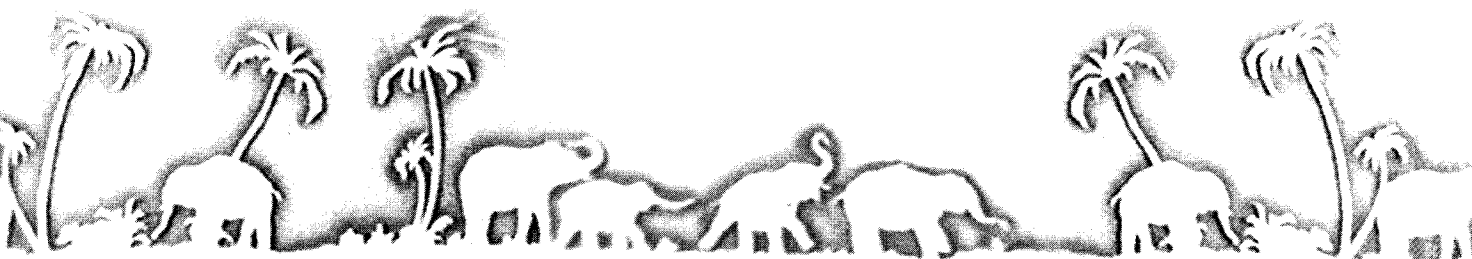
THE KING OF THE WHITE ELEPHANT

กำหนดการ

งานฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก”
ณ โรงภาพยนตร์ เมเจอร์ซีนีเพล็กซ์ ชั้น ๗ เวิลด์เทรด เซ็นเตอร์ กรุงเทพฯ
๑๗.๓๐ น. วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๕๔

- ๑๗.๓๐ น. **เลี้ยงรับรอง บริเวณหน้าโรงภาพยนตร์**
วงดนตรี ด็อกเตอร์แซ็ค แชมเบอร์ ออเคสตรา บรรเลง และชมนิทรรศการ
- ๑๘.๐๐ น. **แขกผู้มีเกียรติเข้านั่งในโรงภาพยนตร์**
ประธานในพิธี ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
นายจำลอง ครุฑขุนทด เข้านั่งในที่ประกอบพิธี ในโรงภาพยนตร์
การขับร้องหมู่ เพลง คนดีมีค่า โดยคณะ สวณพลู คอรัส
- ๑๘.๑๐ น. **กล่าวรายงาน**
ศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร วัฒนคุณ ในนามคณะกรรมการจัดงานกล่าวรายงาน
ต่อประธานในพิธี
พิธีกรเชิญประธานในพิธีกล่าวตอบและกล่าวเปิดงาน
พิธีการส่งและรับมอบฟิล์มภาพยนตร์
พิธีกรเชิญ ฯพณฯ เอกอัครราชทูตสาธารณรัฐฝรั่งเศสประจำประเทศไทย
ฯพณฯ คริสเตียง แพรต กล่าวและส่งมอบฟิล์มภาพยนตร์ ๑๖ มม. แต่ประธานใน
พิธี ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
พิธีกรเชิญนายนิธย์ พิบูลสงคราม ปลัดกระทรวงการต่างประเทศมอบฟิล์ม ๓๕
มม. แต่ประธานในพิธี ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
พิธีกร เชิญประธานในพิธี ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
มอบของที่ระลึกแก่ผู้สนับสนุนการอนุรักษ์ฟิล์มภาพยนตร์ พระเจ้าช้างเผือก
- ๑๘.๔๐ น. **พิธีการจัดฉาย**
พิธีกรเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.ชาญวิทย์ เกษตรศิริ แนะนำภาพยนตร์
พิธีกรเชิญ ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ กล่าวแทนผู้สร้างภาพยนตร์
การขับร้องเพลง ศรีอโยธยา โดย คณะสวณพลู คอรัส
- ๑๙.๑๐ น. **ฉายภาพยนตร์ พระเจ้าช้างเผือก**
- ๒๐.๕๐ น. **ภาพยนตร์จบ บรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี**

PROGRAMME

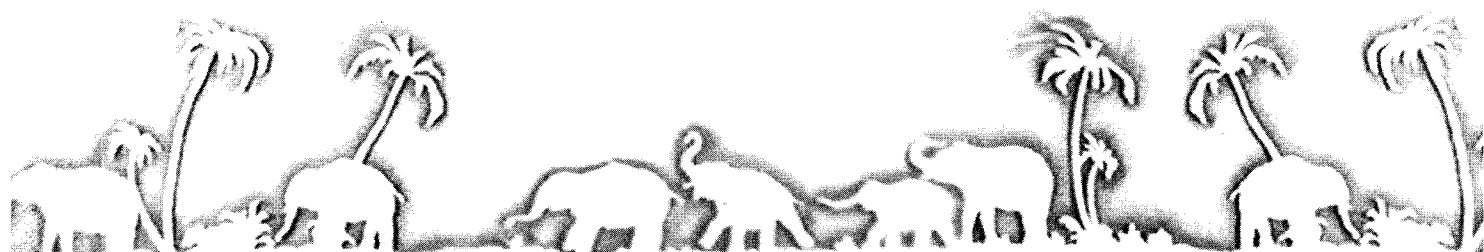
The 60th Anniversary of the Film

THE KING OF THE WHITE ELEPHANT

At Major Cineplex, World Trade Center

Wednesday 4, 2001 at 17.30 hours

- 17.30 h Reception at the lobby.
Dr.Zax Chamber Orchestra performs the scor from the film.
- 18.00 h Opening the ceremony in the theater hall.
The Suan Plu Chorus perform the song : *A Worthy Man*
- 18.10 h Professor Dr. Wichien Watanakun addresses to the Chairman of the Ceremony.
The Deputy Minister of Education, Mr.Jamlong Krutkhuntod delivers a speech to mark the opening of the 60th Anniversary of the Film,The King of the White Elephant.
H.E. the Ambassador of Republic of France to Thailand H.E. Mr. Christian Prette delivers a speech and presents the master 16 mm film of the King of the White Elephant to the Deputy Minister of Education.
The Permanent Secretary of the Ministry of Foreign Affairs, Mr.Nitya Pibulsonggram presents the master 35 mm film of the King of the White Elephant to the Deputy Minister of Education.
The Deputy Minister of Education presents the token of appreciation to the representative of the sponsors.
- 18.40 h Film Screening Ceremony.
Introduction to the film by Dr. Chanwit Kasetsiri.
Speech by Thanphooying Phoonsuk Banomyong.
The Suan Plu Chorus performs the song : *Sri Ayodhaya*
- 19.10 h Screening of The King of the White Elephant.
- 20.50 h The End.
The King Anthem.

โครงการจัดงานฉลอง ๖๐ ปี

ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก”

หลักการและความเป็นมา

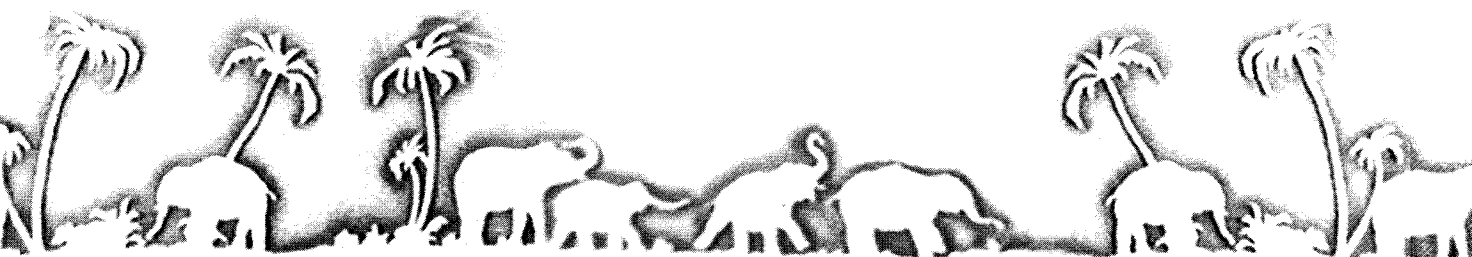
วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ภาพยนตร์ไทยเรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” ของ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ได้ออกฉายรอบปฐมทัศน์โลก ณ โรงภาพยนตร์ในสามเมืองซึ่งห่างกันคนละซีกโลก คือ กรุงเพท สิงคโปร์ และ นิวยอร์ก ภาพยนตร์ซึ่งมิได้สร้างขึ้นเพื่อการค้าโดยตรงเรื่องนี้ ได้ทำหน้าที่ประกาศหลักคิดของผู้นำไทยท่านหนึ่ง ต่อปัญหาสงครามซึ่งกำลังคุกคามโลกอยู่ในขณะนั้น และได้ทำหน้าที่แทนประชาชาติไทย ในการประกาศสันติภาพไทยล่วงหน้า ก่อนที่ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ผู้สร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ ในฐานะผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน และหัวหน้าขบวนการเสรีไทย จะประกาศสันติภาพไทย เมื่อ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๘ อันมีผลช่วยให้ประเทศไทยรอดพ้นจากการเป็นผู้แพ้สงครามในมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒

แต่ภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” ซึ่งออกฉายครั้งแรกนั้นแล้ว ก็หายไปจากประเทศไทย फिल्मเนกาทิพต้นฉบับของภาพยนตร์ สูญไปในเพลิงที่ไหม้เรือนเก็บฟิล์มภาพยนตร์ ในโรงถ่ายภาพยนตร์ ทหารอากาศ พุ่มมหาเมฆ ระหว่างสงคราม แต่ยังมีโชคดีที่ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์ภาพยนตร์นี้ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา ผู้จดทะเบียนจะต้องส่งสำเนาภาพยนตร์ ๑ ชุดไปเก็บไว้เป็นหลักฐานที่หอทะเบียน ในหอสมุดรัฐสภา กรุงวอชิงตัน นอกจากนี้ท่านยังส่งฟิล์มภาพยนตร์อีกสำเนาหนึ่งไปฉายในสวีเดน แผ่นดินแห่งเจ้าของรางวัลสันติภาพ โนเบล

หอสมุดรัฐสภา กรุงวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา ได้พิมพ์ถ่ายทอดฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” จากขนาด ๓๕ มิลลิเมตร ย่อลงเป็นฟิล์มขนาด ๑๖ มิลลิเมตร เพื่ออนุรักษ์ไว้ แล้วทำลายฟิล์มสำเนา ๓๕ มิลลิเมตรเดิมซึ่งเสื่อมสภาพ ไม่สามารถเก็บไว้ได้ต่อไป

ส่วนสำเนา ๓๕ มิลลิเมตรที่ประเทศสวีเดนนั้น ปรากฏว่าไปตกอยู่ที่สถานเอกอัครราชทูตไทย และต่อมาเมื่อมีการค้นพบในราวปี พ.ศ. ๒๕๑๒ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเวลานั้นได้ลี้ภัยทางการเมืองไปพำนักอยู่ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ได้นำฟิล์มสำเนานั้นไปจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ โดยย่อลงเป็นฟิล์ม ๑๖ มิลลิเมตร และตัดต่อให้สั้นลงเหลือเพียงประมาณ ๑ ชั่วโมง จากเดิมซึ่งยาวประมาณ ๑ ชั่วโมงครึ่ง และท่านได้นำออกฉายเผยแพร่ให้นักเรียนไทยในฝรั่งเศสชม

จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๒๓ ได้มีการนำฟิล์มภาพยนตร์สำเนา ๑๖ มิลลิเมตร ของ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ เข้ามาในประเทศไทย และจัดฉายสู่สาธารณชนอีกครั้ง หลังจากออกฉายครั้งแรกเมื่อ ๓๙ ปีก่อนหน้า และนับจากนั้นได้รับการนำออกฉายเป็นระยะ ๆ ทำให้อนุชนไทยเริ่มรู้จักภาพยนตร์เรื่องนี้

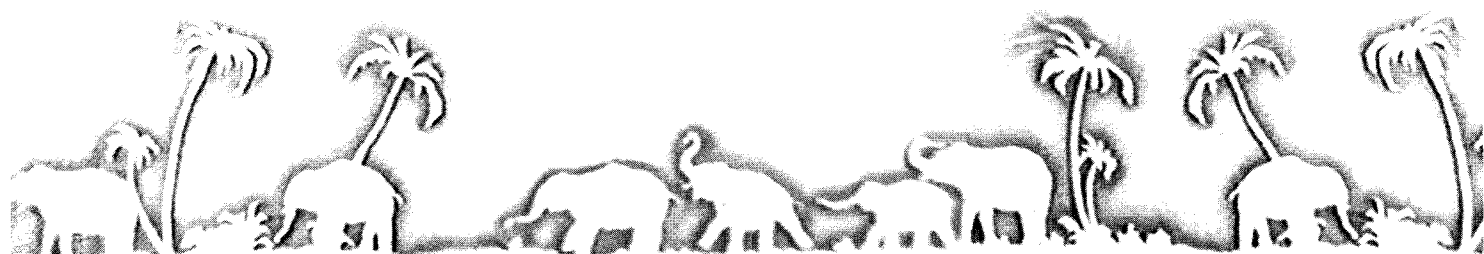
ปี พ.ศ.๒๕๓๖ หอภาพยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากร ซึ่งเพียรพยายามติดต่อขอสำเนาฟิล์มภาพยนตร์ ๑๖ มิลลิเมตร จากหอสมุดรัฐสภา สหรัฐอเมริกา มาเป็นเวลาหลายปี ก็ได้รับความเอื้อเฟื้อจากหอภาพยนตร์แห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่น จัดซื้อสำเนาภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” จากหอสมุดรัฐสภา สหรัฐอเมริกา มอบให้ ๑ ชุด ขณะที่หอภาพยนตร์แห่งชาติ ประเทศญี่ปุ่นจัดซื้อเก็บไว้เอง ๑ ชุด ฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ที่หอภาพยนตร์แห่งชาติได้รับมานี้ เป็นฟิล์มสำหรับใช้งานฉาย มิใช่สำหรับเก็บรักษาเป็นต้นฉบับเพื่ออนุรักษ์ และได้รับการนำออกฉายบ่อยครั้ง ทั้งในประเทศและส่งออกไปฉายยังต่างประเทศ

ปี พ.ศ.๒๕๔๓ ซึ่งเป็นวาระฉลองการครบรอบ ๑๐๐ ปี ชาตกาลของ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งรัฐบาลไทยได้จัดงานฉลองอย่างเป็นทางการ และเสนอให้เป็นวาระสำคัญในปฏิทินบุคคล และเหตุการณ์สำคัญของโลกขององค์การยูเนสโกด้วย มูลนิธิหนังไทย ในพระอุปถัมภ์ของ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรรมงคลการ พยายามเสนอโครงการทำสำเนาฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” เพื่อปฏิสังขรณ์หรือฟื้นฟูกลับไปเป็นฟิล์มขนาด ๓๕ มิลลิเมตรอีกครั้งหนึ่งจากคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๑๐๐ ปี ชาตกาล ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ แต่ไม่ได้รับความสนับสนุน

จนกระทั่งต้นปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้จัดงาน เทศกาลภาพยนตร์เอเซีย ของเมืองโดวิลล์ ประเทศฝรั่งเศส ได้ติดต่อหอภาพยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากร ขอภาพยนตร์ไทยเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไปร่วมงาน ซึ่งหอภาพยนตร์แห่งชาติได้เสนอภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” ซึ่งผู้จัดเทศกาลก็ยอมรับ หลังจากได้ดูสำเนาวีดีโอเทป แต่เนื่องจากฟิล์มภาพยนตร์ ๑๖ มิลลิเมตร ที่หอภาพยนตร์แห่งชาติ มีอยู่นั้น อยู่ในสภาพไม่สมบูรณ์ หอภาพยนตร์แห่งชาติได้เสนอโครงการฟื้นฟูหรือปฏิสังขรณ์ฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ให้กลับคืนเป็นฟิล์ม ๓๕ มิลลิเมตรอีกครั้ง ซึ่งปรากฏว่าทางเทศกาลภาพยนตร์เอเซีย แห่งเมืองโดวิลล์ ได้พยายามแสวงหาผู้สนับสนุนเงินทุน จนที่สุดได้รับการสนับสนุนสามารถสั่งจัดทำสำเนาฟิล์มจากหอสมุดรัฐสภา สหรัฐอเมริกา ส่งมอบแก่หอภาพยนตร์แห่งชาติ เพื่อดำเนินการพิมพ์ขยายขึ้นเป็น ๓๕ มิลลิเมตร ต่อไป

คณะกรรมการจัดงานฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” จึงทำโครงการนี้ขึ้น เพื่อสนับสนุนการจัดทำฟิล์มสำเนา ๓๕ มิลลิเมตร เพื่อเป็นต้นฉบับ อนุรักษ์ไว้อย่างถาวรในหอภาพยนตร์แห่งชาติสืบไป พร้อมทั้งทำสำเนาสำหรับฉาย ๑ ชุด

และในโอกาสที่ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๔ นี้ จะเป็นวาระครบรอบ ๖๐ ปี ของภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ซึ่งสมควรจะได้จัดงานเฉลิมฉลอง ให้สมกับเกียรติภูมิของภาพยนตร์นี้

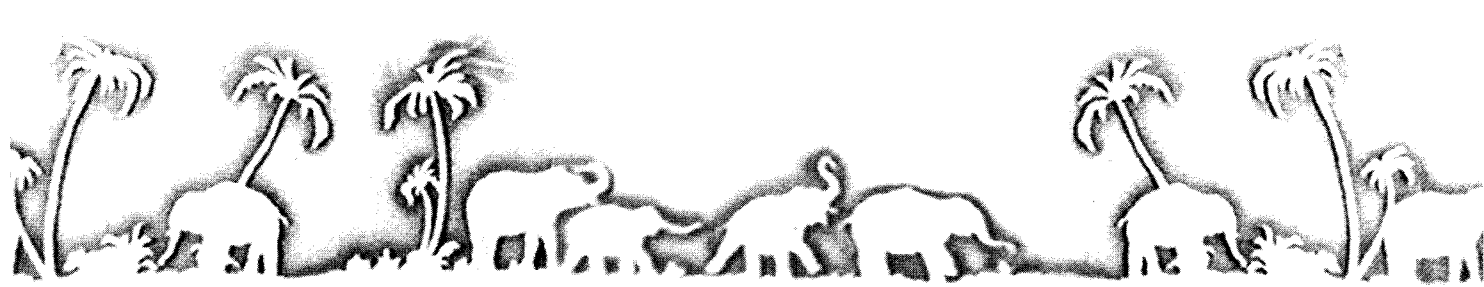

คณะกรรมการจัดงาน

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ (มูลนิธิปรีดี พนมยงค์)	ประธานกรรมการ
ศ.อแล็ง ปาแตล (เทศกาลภาพยนตร์เอเชีย แห่งเมืองโดวิลล์ ฝรั่งเศส)	รองประธาน
ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ	กรรมการ
คุณลงอนนิค สเตรวิน (สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส กรุงเทพฯ)	กรรมการ
คุณมาเดอลแลน เดอ ลังเกอร์ - โรแบ็ง (โทรทัศน์ช่อง ๕ ฝรั่งเศส)	กรรมการ
คุณฌอง ฟรองซัว โฟโว (สายการบินแอร์ฟรานซ์)	กรรมการ
อาจารย์เจราร์ด ฟูกेट (วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล)	กรรมการ
ศ.ดร.วิเชียร วัฒนคุณ (สถาบันปรีดี พนมยงค์)	กรรมการ
คุณดุฎี พนมยงค์ บุญทัศน์กุล	กรรมการ
คุณวณิ สายประดิษฐ์	กรรมการ
ดร.วิษณุ วรรณุญ	กรรมการ
คุณอดิศักดิ์ เข็กรัตน์ (หอภาพยนตร์แห่งชาติ)	กรรมการ
คุณนิวัติ กองเพียร (บริษัทมติชน)	กรรมการ
คุณวิชา พูลวรลักษณ์ (เมเจอร์ซีนีเพล็กซ์)	กรรมการ
คุณณพร ฉิมโฉม (บริษัท โกดัก (ประเทศไทย) จำกัด)	กรรมการ
คุณโตม สุขวงศ์ (มูลนิธิหนังไทย)	กรรมการและเลขานุการ
คุณชลิดา เอื้อบำรุงจิต	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

วัตถุประสงค์

- ๑ เพื่ออนุรักษ์ภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” ให้เป็นมรดกของชาติ โดยการปฏิสังขรณ์หรือฟื้นฟูฟิล์มภาพยนตร์ให้กลับคืนเป็นฟิล์มภาพยนตร์ขนาด ๓๕ มิลลิเมตร ตามต้นฉบับเดิม และมอบแก่หอภาพยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากร
- ๒ เพื่อเผยแพร่คุณค่าของภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ให้เป็นที่ประจักษ์แก่คนไทยและเผยแพร่สู่นานาชาติ
- ๓ เพื่อจัดหารายได้ นำเข้ากองทุนรางวัล ช้างเผือก ของมูลนิธิหนังไทย ในพระอุปถัมภ์ของพระเจ้า วรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรรมงคลการ อันเป็นรางวัลที่ระลึกถึงภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” สำหรับการประกวดภาพยนตร์ของนักศึกษาไทย และนำเข้ากองทุน สถาบันปรีดี พนมยงค์
- ๔ เพื่อเฉลิมฉลองวาระครบรอบ ๖๐ ปี ของภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก”

ผู้รับผิดชอบโครงการ

มูลนิธิหนังไทย ในพระอุปถัมภ์ของ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรรมงคลการ และสถาบันปรีดี พนมยงค์

ผู้สนับสนุนโครงการ

- ๑ เทศกาลภาพยนตร์เอเซียแห่งเมืองโดวิลล์ ประเทศฝรั่งเศส
- ๒ สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ประจำประเทศไทย
- ๓ สถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ โทรทัศน์สำหรับผู้ใช้ภาษาฝรั่งเศส
- ๔ สายการบินแอร์ฟรานซ์
- ๕ บริษัท โกดัก (ประเทศไทย) จำกัด
- ๖ โรงภาพยนตร์ เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์
- ๗ สถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำประเทศฝรั่งเศส กระทรวงการต่างประเทศ

ขั้นตอนการดำเนินงาน

- ๑ ติดต่อประสานงานการพิมพ์ถ่ายทอดฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” จากแผนกภาพยนตร์และเสียง หอสมุดรัฐสภา สหรัฐอเมริกา เป็นฟิล์ม ๑๖ มิลลิเมตร มาสเตอร์โปสิทีฟ และฟิล์มเส้นเสียง และนำเข้ามาประเทศไทย
- ๒ ดำเนินการพิมพ์ขยายฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” จาก ๑๖ มิลลิเมตร เป็น ๓๕ มิลลิเมตร สำเนาเนกาติฟ และสำเนาเส้นเสียง และพิมพ์สำเนาสำหรับฉาย เป็น ๓๕ มิลลิเมตร ๑ ชุด
- ๓ ดำเนินงานประชาสัมพันธ์ แถลงข่าว แจกจ่ายข่าว จัดทำสิ่งพิมพ์ เช่น สูจิบัตร ใบปิด ภาพถ่าย
- ๔ จัดทำกำหนดการจัดฉาย วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๔
- ๕ ดำเนินงานพิธีการรับมอบฟิล์ม พิธีการจัดฉาย วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๔

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๑ สามารถอนุรักษ์ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ให้เป็นมรดกอย่างหนึ่งของชาติ
- ๒ เผยแพร่เกียรติคุณของภาพยนตร์เรื่อง พระเจ้าช้างเผือก ไปสู่สาธารณชนทั้งภายในและนานาชาติ
- ๓ หารายได้เข้ากองทุน รางวัลช้างเผือก และกองทุน สถาบันปรีดี พนมยงค์

The 60th Anniversary Project of *The King of the White Elephant*

The 4th of April 1941 has marked a milestone in the Thai film history when *The King of the White Elephant* by Pridi Banomyong made its world premiere in different places in the eastern and western hemispheres: Bangkok, Singapore City and New York. Unlike any other film created to serve commercial purposes, *The King of the White Elephant* reflected political standpoint of this senior statesman, and represented the Thai people in declaring peace against the threatening World War II. This was done in advance of the very day, 16 August 1945, when he, as regent and leader of the Free Thai Movement, actually declared null and void Pibulsonggram Government's declaration of war on the Allies, making Thailand a peace advocate in the World War II.

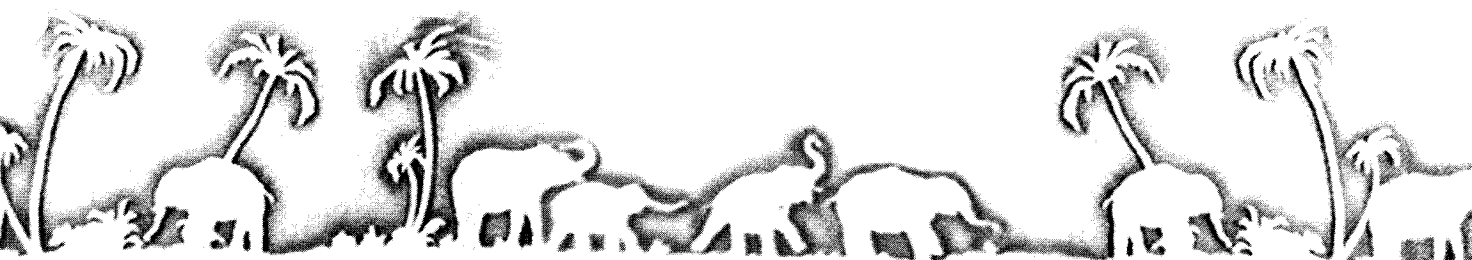
After making its debut on the international stage, *The King of the White Elephant* disappeared without trace in Thailand after its negative had been destroyed by fire damaging the Royal Thai Air Force's film warehouse during the War. Fortunately, it was later discovered that Pridi Banomyong had made copyright registration of the film in the United States, legally requiring the copyright owner to send the film's copy to the Copyright Office, the Library of Congress, Washington D.C., where the film was later transferred into the 16-mm version after its 35-mm original copy had been too depreciated to restore and, finally, removed. Furthermore, he also sent another copy for further screening in Sweden, where it was afterwards discovered in 1969. Then, while in exile, he restored this copy of the 100-minute-long film by transferring it into the 16-mm edited version with the approximate length of 60 minutes, and showed it to the Thai students in Paris, France.

However, *The King of the White Elephant* did not return to Thailand until 1980, or 39 years later, when it, in Pridi Banomyong's edited version, got its first screening in Thailand. Occasionally, the film has been shown, making it better known among the Thai audiences.

With unremitting efforts to request ownership of the 16-mm film from the U.S. Library of Congress for years, the National Film Archive under the Fine Arts Department in 1993 finally received its copy from the National Film Archives of Japan which also purchased one more copy for its own collection. Since the copy provided by the National Film Archive Center of Japan was meant to serve screening, not preservation purposes, it was frequently shown both locally and internationally.

The year 2000 marked the centennial anniversary of Pridi Banomyong. The government of Thailand officially celebrated the event and the UNESCO approved the nomination of Pridi Banomyong to the Celebration of the Anniversaries of Great Personalities and Historic Events Calendar. Realizing the historical significance of the film, the Thai Film Foundation, under patronage of Prince Anusornmongkolkarn, proposed in advance the duplication and 35-mm restoration project of *The King of the White Elephant* to the Committee of the Project for the National Celebration on the Occasion of the Centennial Anniversary of Pridi Banomyong: Senior Statesman.

However, the proposal was not given any support until the beginning of 2000 when an organizer of the Asian Film Festival in Deauville, France made a request for participation of a historical Thai film in the Festival. Then the National Film Archive under the Fine Arts Department recommended *The King of the White Elephant* despite its incomplete condition. After having seen the film, the Festival organizer approved its participation in the Festival and was also interested in the duplication and 35-mm restoration project of *The King of the White Elephant*. As a result, the Asian Film Festival in Deauville sought for, and, finally

received financial assistance in following the procedures of film duplication at the U.S. Library of Congress, which then submitted the film's copy to the National Film Archive under the Fine Arts Department for further procedures of 35-mm restoration.

Therefore, the Committee of the 60th Anniversary of *The King of the White Elephant* initiated the 35-mm restoration project for both preserving the film as an original piece of history at the National Film Archive under the Fine Arts Department, and providing a copy for further public screening.

The 4th of April 2001 marks the 60th anniversary of *The King of the White Elephant*, the film deserving national celebration in honor of its highest distinctions.

The Committee Members:

Than Phuying Phoonsuk Banomyong (<i>The Pridi Banomyong Foundation</i>)	Chairwoman
Pr.Alain Patel (<i>Deauville Panasia Film Festival</i>)	Vice-chairman.
The representative of the Ministry of Foreign Affairs	Committee member
Mr.Lannig Stervinou (<i>The French Embassy, Bangkok</i>)	Committee member
Madeleine de Langalerie-Robin (<i>TV5 : Television for French Speaking</i>)	Committee member
Mr.Jean-Francois Fauveau (<i>Air France</i>)	Committee member
Mr.Gerard Fouquet (<i>The International Collage, Mahidol University</i>)	Committee member
Prof. Dr. Wichian Watanakun (<i>The Pridi Banomyong Institute</i>)	Committee member
Khun Dusdee Banomyong	Committee member
Khun Vanie Saipradit	Committee member
Dr. Wissanu Waranyoo	Committee member
Khun Adisak Sekrattana (<i>The National Film Archive</i>)	Committee member
Khun Niwat Kongphien (<i>The Matichon Newspaper</i>)	Committee member
Khun Wicha Phoonworalak (<i>Major Cineplex</i>)	Committee member
Khun Naporn Chimchome (<i>Kodak (Thailand)Limited</i>)	Committee member
Khun Dome Sukvong (<i>Thai Film Foundation</i>)	Committee member/Secretary
Khun Chalida Uabamrungjit	Committee member/Assistant Secretary

Objectives:

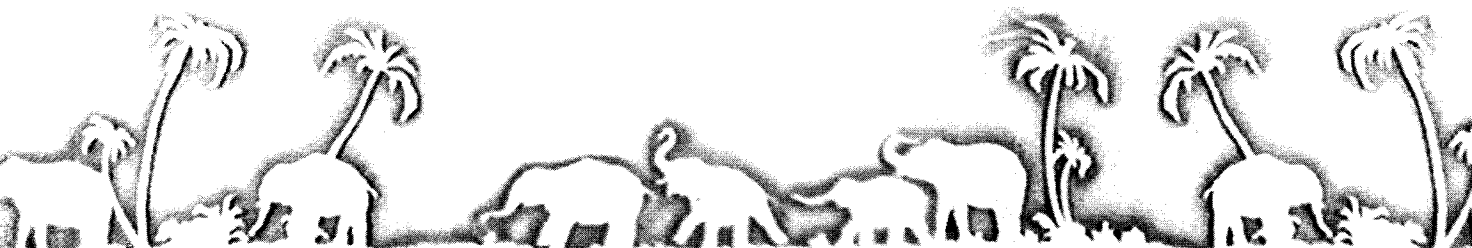
- 1.To preserve The Film *The King of the White Elephant* as national heritage by means of the 35-mm restoration, and then submit the film to the National Film Archive under the Fine Arts Department
- 2.To publicize the value of *The King of the White Elephant* both locally and internationally
- 3.To raise funds for the White Elephant Award Fund of the Thai Film Foundation under patronage of Prince Anusornmongkolgarn, which is established in honor of *The King of the White Elephant* to support the filmmaking contest of Thai students, and for the Pridi Banomyong Institute Fund
- 4.To celebrate the 60th anniversary of *The King of the White Elephant*

The Project Coordinators:

The Thai Film Foundation under patronage of Prince Anusornmongkolgarn and the Pridi Banomyong Institute

The Project Sponsors:

- 1.Deauville Panasia Film Festival, France
- 2.The French Embassy, Bangkok
- 3.TV 5 television for French Speaking.
- 4.Air France
- 5.Kodak (Thailand) Co., Ltd.
- 6.Major Cineplex
- 7.The Royal Thai Embassy, Paris, the Ministry of Foreign Affairs

คำกล่าวรายงาน

ศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร วัฒนคุณ

ประธานคณะกรรมการบริหารสถาบันปรีดี พนมยงค์ นายกสมาคมฝรั่งเศส (กรุงเทพฯ)
ในนามคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ พระเจ้าช้างเผือก

ท่านผู้ทรงคุณวุฒิ พนมยงค์

ท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ฯพณฯ จำลอง ครูทขุนทด,

ฯพณฯ เอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย Monsieur Christian Prette และ ท่านผู้มีเกียรติ

ในนามของคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ข้าพเจ้า ขอขอบคุณ ฯพณฯ จำลอง ครูทขุนทด รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่กรุณาให้เกียรติมาเป็นประธานในพิธีรับมอบฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” และการจัดฉาย เพื่อเฉลิมฉลองวาระครบ ๖๐ ปีของภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ซึ่งเวียนมาบรรจบในคืนนี้

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส ได้แต่งหนังสือนิยายเรื่อง The King of The White Elephant เป็นภาษาอังกฤษ และได้สร้างขึ้นเป็นภาพยนตร์ในชื่อเรื่องเดียวกัน ได้ตีพิมพ์เป็นเล่มและนำออกฉายในปี พ.ศ. ๒๔๘๔

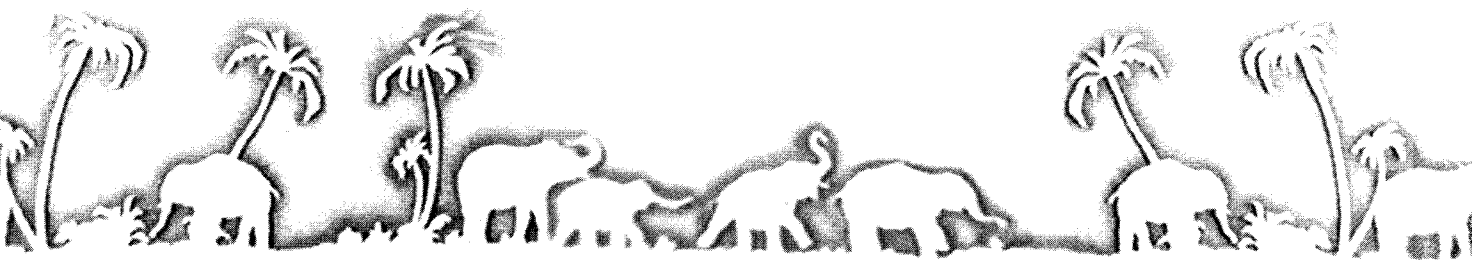
โดยเฉพาะภาพยนตร์เรื่อง The King of the White Elephant ซึ่งสร้างขึ้นเป็นภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม ๓๕ มิลลิเมตร พุดภาษาอังกฤษ ได้ออกฉายเป็นรอบปฐมทัศน์โลกครั้งแรกในวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๔ พร้อมกัน ๓ แห่ง คือ ที่กรุงเทพฯ สิงคโปร์ และ นิวยอร์ค

ในโอกาสที่ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นวาระฉลอง ๑๐๐ ปีชาตกาลของศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ได้มีความพยายามที่จะอนุรักษ์ฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” โดยจัดหาฟิล์มเป็นฉบับอนุรักษ์เพื่อเก็บรักษาไว้ในหอภาพยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากร ในฐานะเป็นมรดกภาพยนตร์สำคัญเรื่องหนึ่งของชาติ และขณะเดียวกันเพื่อดำเนินการฟื้นฟูบูรณะฟิล์มภาพยนตร์ดังกล่าว ซึ่งปัจจุบันหลงเหลืออยู่แต่ฟิล์มที่ได้รับการพิมพ์ย่อเป็น ๑๖ มิลลิเมตร ให้กลับคืนเป็นฟิล์มขนาด ๓๕ มิลลิเมตรดังเดิม ทั้งนี้เพื่อจัดฉายเผยแพร่สู่สาธารณชนอีกครั้ง ในวาระที่ภาพยนตร์ดังกล่าวมีอายุครบ ๖๐ ปี ในวันที่ ๔ เมษายน ศกนี้

คณะกรรมการจัดงานฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” จึงจัดงานนี้ขึ้น โดยได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากบุคคลและองค์กรหลายฝ่าย ได้แก่ ดร.อแล็ง ปาแตล ประธานจัดงาน เทศกาลภาพยนตร์เอเชียแห่งเมืองโควิลล์ ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มรณรงค์หาทุนสนับสนุนโครงการนี้ ซึ่งได้รับความสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ ได้แก่ สถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส กรุงเทพฯ สถานีโทรทัศน์ช่อง ๕ ภาษาฝรั่งเศส สายการบินแอร์ฟรานซ์ และสถานเอกอัครราชทูตไทยปารีส จนสามารถจัดทำฟิล์มฉบับอนุรักษ์เพื่อมอบแก่หอภาพยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากร และจัดทำฉบับฟื้นฟูเป็น ๓๕ มิลลิเมตร เพื่อจัดฉายฉลองวาระ ๖๐ ปีของภาพยนตร์เรื่องนี้

นอกจากนี้ คณะกรรมการยังได้รับความสนับสนุนจากบุคคลและองค์กรต่างๆ ในการจัดงานในครั้งนี้ ได้แก่ ดร.ชาวนิธิ เกษตรศิริ เป็นผู้ปรารถนาแนะนำภาพยนตร์ อาจารย์เจอราร์ด พูเกต์ เป็นผู้ประสานงานระหว่างคณะกรรมการฝ่ายไทยและฝรั่งเศส อาจารย์ปยุต เงากระจ่างเป็นผู้ออกแบบโปสเตอร์ภาพยนตร์ที่ทำขึ้นใหม่ในงานนี้ นายโสพิศ พุทธิรักษ์ เป็นผู้ออกแบบและปั้นเหรียญที่ระลึก บริษัท โกดัก (ประเทศไทย) จำกัด สนับสนุนฟิล์มภาพยนตร์ในราคาพิเศษ และท้ายสุด บริษัท เมเจอร์ซีนีเพล็กซ์ ซึ่งเอื้อเฟื้อสถานที่จัดงานและจัดฉายภาพยนตร์ในครั้งนี้

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว ขอเรียนเชิญท่านประธานกล่าวเปิดงาน และเป็นประธานในพิธีรับมอบฟิล์มภาพยนตร์ และกรุณาเป็นผู้มอบของที่ระลึกแก่ผู้สนับสนุนงานครั้งนี้ด้วย ขอขอบคุณ

Address by
Prof. Dr. Wichian Watanakun
President of the Executive Committee of
Pridi Banomyong Institute
President of Alliance Francaise (Bangkok)

Your Excellencies, Distinguished Guests, Ladies and Gentlemen,

On behalf of the organising committee for the celebration of the 60th anniversary of the film “The King of the White Elephant”, I would like to express my gratitude to His Excellency Mr. Jumlong Krutkuntod, Deputy Minister of Education, for kindly presiding over the celebration of the film this evening.

The Senior Statesman Prof. Dr. Pridi Banomyong, wrote and published the novel “The King of the White Elephant” in English in the year 1940, and subsequently produced a film of the same name that year. The 35mm film was produced with English soundtracks and was world-premiered simultaneously in Bangkok, New York, and Singapore on 4 April 1941.

As the year 2000 marked the centennial anniversary of Prof. Dr. Pridi Banomyong, the film “The King of the White Elephant” has been restored and a copy to be kept at the National Film Archive of the Fine Arts Department, since it is considered as one of the most important cinematographic heritage of the country. Efforts have also been made to restore the film from the reproduced 16mm version which was the only existing copy, to the original 35mm form in order to show it to the public once again as part of its 60th anniversary.

This particular occasion was made possible with support from Pr. Alain Patel, Director of the Deauville Panasia Film Festival in France, who initiated a funding campaign for this project. In addition, organisations such as the Embassy of France in Bangkok, the French TV 5, Air France and the Royal Thai Embassy in Paris also played important roles in restoring the film.

It should be further mentioned that the organising committee has received support for this cause from persons such as Dr. Charnvit Kasetsiri, who will introduce the film, Mr. Gerard Fouquet, liaison for the French and Thai committees, Mr. Payut Ngaokrajang, film poster designer, Mr. Sopit Budharak, commemorative medal designer. Also supportive were Kodak (Thailand) Co. Ltd. and Major Cineplex Co. Ltd., for providing this evening’s venue.

Now, I would like to invite Your Excellency to say a few words to start off the ceremony.

คำกล่าวเปิดงาน

ฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ของ

ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายจำลอง ครุฑขุนทด

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ประธานคณะกรรมการจัดงานฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” และท่านผู้มีเกียรติที่เคารพ

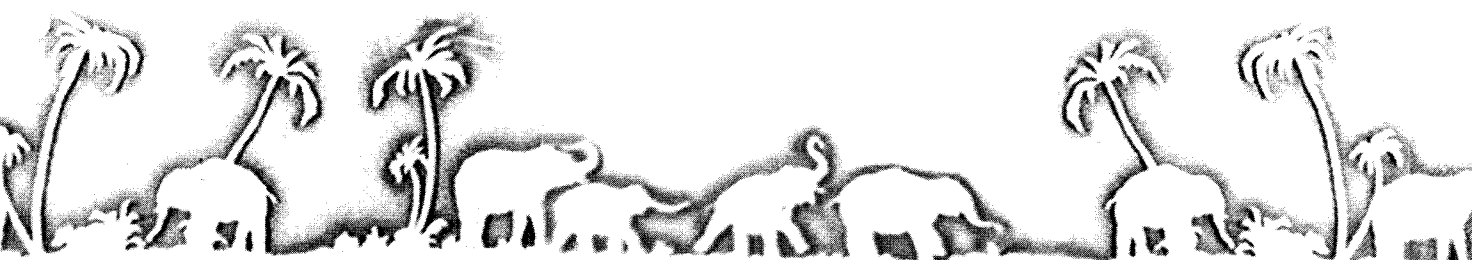
กระผมรู้สึกยินดีอย่างยิ่ง ที่ได้รับเกียรติจากคณะกรรมการจัดงาน ฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ให้มาเป็นประธานในงานคืนนี้

กระผมขอแสดงความชื่นชมคณะกรรมการจัดงาน ที่มองเห็นว่าภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” ของ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส มีคุณค่าและความสำคัญในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาติ จึงได้อุทิศหาเสียรพยายามแสวงหาความสนับสนุนจากแหล่งต่างๆ จนสามารถจัดหาฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” สำหรับอนุรักษ์เพื่อมอบแก่อภิปยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากร เก็บรักษาเป็นสมบัติของชาติสืบไป และยังได้ดำเนินการฟื้นฟูบูรณะฟิล์มภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ให้กลับคืนเป็นฟิล์มขนาด ๓๕ มิลลิเมตร ขึ้นใหม่ เพื่อจัดฉายสู่สาธารณชนในคืนนี้ อันเป็นวาระครบ ๖๐ ปีของภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ซึ่งนับได้ว่าเป็นสากลวาระมงคลแห่งการเฉลิมฉลอง

กระผมในนามของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งรับผิดชอบดูแลเรื่องการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมของชาติ ต้องขอขอบคุณคณะกรรมการจัดงานนี้แทนกรมศิลปากร ในโอกาสที่กรมศิลปากรได้รับความไว้วางใจให้เป็นผู้รับมอบและดูแลรักษาฟิล์มภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” ซึ่งคณะกรรมการจัดงานได้อุทิศหาจัดหาเพื่ออนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชาติสืบไป

กระผมเชื่อมั่นว่า หากดวงวิญญาณของ ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี พนมยงค์ ล่วงรู้ด้วยญาณวิถีใดก็ตาม คงจะมีความยินดีเป็นอย่างยิ่งในการที่คณะกรรมการได้จัดงานนี้ขึ้น และในการที่ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายได้มาร่วมกิจกรรมในคืนอันเป็นประวัติศาสตร์นี้

บัดนี้ได้เวลาอันเป็นมงคลแล้ว กระผมขอประกาศเปิดงานฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ณ บัดนี้ ขออวยพรให้การจัดงานดำเนินไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

Opening Address
Mr. Jamlong Krutkuntod Deputy Minister of Education
In receiving the film "The King of the White Elephant"

Thanphuying Phoonsuk Banomyong, Chairperson of the organising committee for the 60th anniversary of the film "The King of the White Elephant", Distinguished Guests, Ladies and Gentlemen,

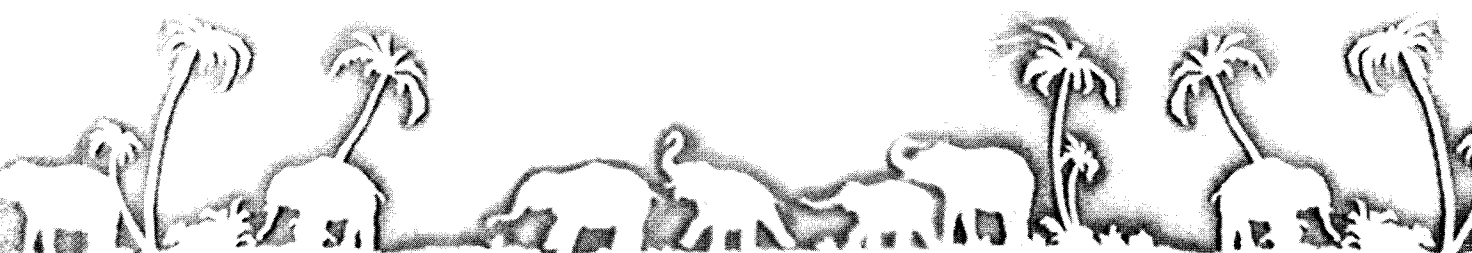
It is an honour for me to be invited by the organizing committee to preside over the opening of this evening's event.

I would like to present my compliments to the organising committee for regarding the film "The King of the White Elephant", produced by Senior Statesman Prof. Dr. Pridi Banomyong, as a cultural heritage of our country. Thus, the committee has played an essential role in raising funds both for retrieving of the film and also for the restoration in its original 35mm version to be presented to the National Film Archive.

On behalf of the Ministry of Education, which also oversees cultural affairs, I would like to thank the committee for its work. In addition, I would like to express my gratitude to the committee in the name of the Fine Arts Department, which has been given the honour to preserve the film as a national treasure.

I am certain that if Prof. Dr. Pridi Banomyong happens to know this cause in any way, he would be pleased that this event was made possible and that all of you had come to participate in this auspicious occasion.

It is now time for the opening of the celebration of the 60th anniversary of "The King of the White Elephant". I wish you all great success.

S.E M. Christian Prettre

Ambassadeur de France

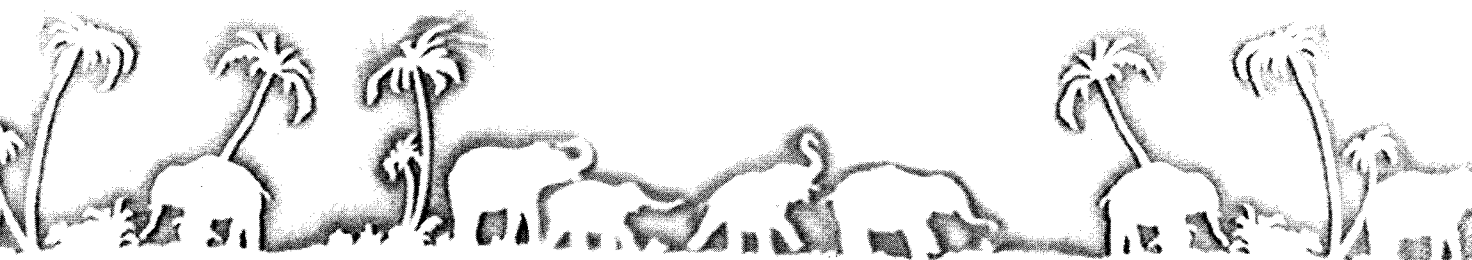
M. Le Ministre, Than Pu Ying Phoonsuk Banomyong, Excellences, Mesdames, Messieurs,

Le cinéma fait partie intégrante de la mémoire des hommes, il en est le témoin. Nous sommes réunis pour assister à la remise officielle de l'internégatif et de la copie du film « Le Roi à l'Éléphant Blanc » qui va enfin retrouver sa place éminente, au sein de votre cinémathèque nationale.

Cette ode à la paix, 60 ans jour pour jour après sa première projection, reste d'actualité et incarne l'esprit visionnaire de son réalisateur qui fut, et restera à jamais, un grand ami de la France. Licencié de la faculté de Droit de Caen en 1924, Pridi Banomyong gagne Paris où il obtient un doctorat d'Etat de Droit avec la mention très bien ainsi que le diplôme d'Etudes Supérieures d'Economie Politique. C'est à cette époque qu'il rejoint un groupe d'étudiants thaïlandais avec qui il crée « le parti du peuple », dont l'objectif est de doter le Royaume du Siam d'une monarchie constitutionnelle. Intellectuel, homme d'état, cinéaste, Pridi Banomyong a été choisi par l'UNESCO pour figurer parmi les grandes figures du 20ème siècle.

C'est donc avec plaisir que je remets officiellement à la Cinémathèque de Thaïlande - et au nom de nos partenaires : la chaîne de télévision francophone TV5, Air France et le Festival du Film Asiatique de Deauville - l'internégatif du film « Le roi à l'éléphant blanc ». Ce support grâce auquel des copies du film ont été réalisées, aura permis de retrouver ces images un moment égarées.

Je voudrais souligner combien nous sommes heureux, ce soir, de participer non seulement à la sauvegarde et à la conservation du patrimoine cinématographique thaïlandais, mais aussi à la démonstration éclatante que le cinéma est devenu aujourd'hui un des fondements de notre mémoire et de notre histoire.

Address by
H.E.Mr. Christian Prette
Ambassador of France

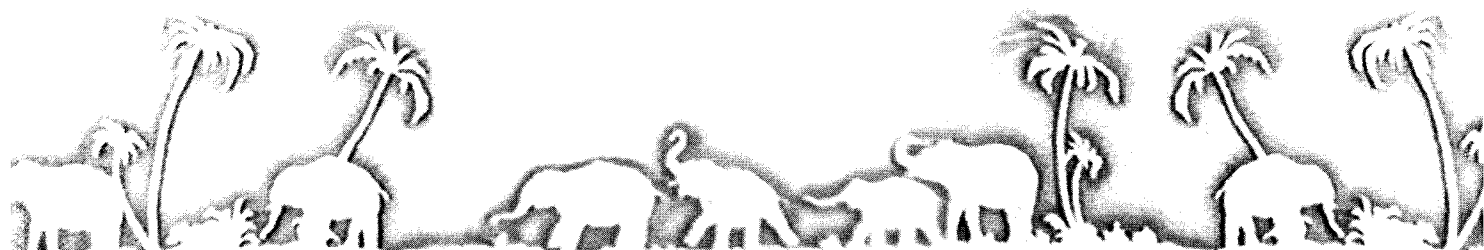
Excellency, Than Pu Ying Phoonsuk Banomyong, Ladies and Gentlemen

Cinema is one of today's components of the memory of mankind, and its witness. We are gathered here to commemorate the 60th anniversary of the first screening of "The King of the White Elephant" which is going to regain its glorious place, at the heart of your Film Archives.

This film dedicated to peace, is well-alive to the mind of many as it incarnates the visionary spirit of a film-maker who was and will remain forever a great friend of France. Pridi Banomyong graduated from the Faculty of Law at the University of Caen in 1924, then became doctor-in-law in Paris with the best distinction, and also received the diploma for Political Economics. At this period of his life he joined other Thai students and created the "People's Party", the objective of which was to create in the Kingdom of Siam a Constitutional Monarchy. Intellectual, man of state, film-maker, Pridi Banomyong was chosen by the UNESCO among the outstanding persons of the twentieth century.

It is with particular pride that the French Embassy was associated to TV5, the French-speaking worldwide channel, to Air France and to the Deauville Asian Film Festival, to produce along with the Ministry of Foreign Affairs of Thailand a new print of this masterpiece, for some time lost in time and space.

We are honored and happy to take part in this event, celebrating the patrimonial rediscovery of a landmark in Thai Culture, and once again demonstrating that cinema has become one of the foundations of the contemporary history of our societies.

คำกล่าว

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์

ในโอกาสงานฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก”

ท่านประธาน และท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ในทวีปยุโรป ฟาสซิสต์อิตาลีและนาซีเยอรมันเริ่มรุกรานประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนทวีปเอเชียก็น่าจะพญ่ปุ่นก็ได้รุกรานและยึดครองภาคอีสานของจีน เมฆหมอกแห่งสงครามโลก ครั้งใหม่กำลังปกคลุมไปทั่วโลก นายปรีดีได้ตระหนักถึงภัยอันตรายของสงครามที่จะมีผลกระทบต่อประเทศไทย ฉะนั้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ จึงได้สร้างภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” จากนวนิยายชื่อเรื่องเดียวกันที่นายปรีดีเป็นผู้ประพันธ์ เพื่อเป็นบรรณาการแด่สันติภาพ และประกาศให้ชาวโลกรับรู้ว่าคนไทยเป็นผู้รักสันติภาพ ด้วยเห็นว่า “ชัยชนะของสันติภาพนั้น มิได้มีชื่อเสียงบรรลือนามน้อยไปกว่าชัยชนะแห่งสงครามแต่อย่างใด”

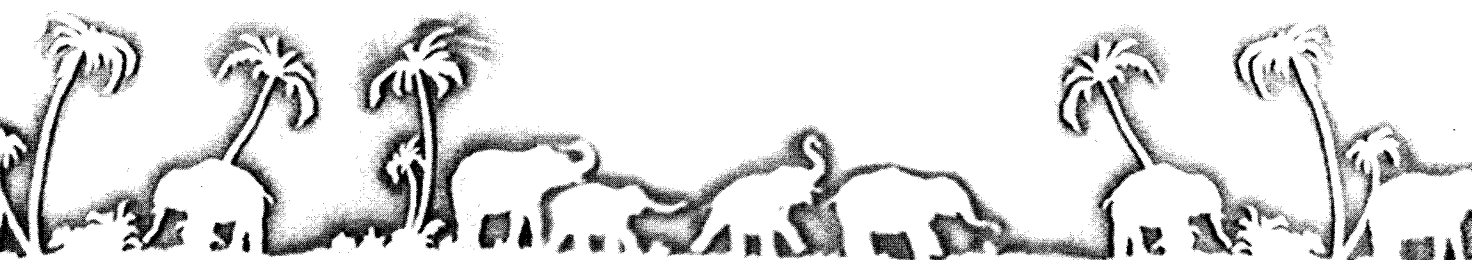
การอำนวยความสะดวกสร้างภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” เป็นงานใหญ่ที่นายปรีดีไม่สามารถทำคนเดียวได้เลย หากไม่ได้รับความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจจากบุคคลและหน่วยงานเป็นจำนวนมาก บุคคลเหล่านั้นเป็นผู้อาสาสมัคร และมีศรัทธาร่วมกันในการอุทิศตนสร้างสรรคงานเพื่อสันติภาพ

จากวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๔ ที่ภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” ได้นำออกฉายรอบปฐมทัศน์ นับมาถึงวันนี้ครบ ๖๐ ปีพอดี

เป็นที่ยินดีที่ท่านทั้งหลายที่มีความศรัทธาในสันติภาพเช่นเดียวกับผู้ร่วมในการสร้างภาพยนตร์เมื่อ ๖๐ ปีก่อน ได้ร่วมมือกันจัดให้มีงานฉลองเกิดขึ้นในคืนนี้ ซึ่งดิฉันเชื่อมั่นว่า หากนายปรีดีได้รับรู้ด้วยญาณวิถีดุจ ย่อมมีความปิติยินดีแน่นอน

ท้ายที่สุด ดิฉันขออนุญาตกล่าวในนามของผู้ที่มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ภาพยนตร์ “พระเจ้าช้างเผือก” ขอขอบคุณอย่างจริงใจทุกท่านที่จัดงานในคืนนี้ ดิฉันขออาราธนาคุณพระรัตนตรัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ผดุงกับแรงศรัทธาของท่านต่อสันติภาพ จงดลบันดาลให้เกิดสันติธรรมและสันติสุขขึ้นในโลกเรา สมดังเจตนารมณ์ของนายปรีดีที่สร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ขึ้น

ขอขอบคุณ

*Address by
Thanphuying Phoonsuk Banomyong
To commemorate the 60th anniversary of
“The King of the White Elephant”*

Your Excellencies, Distinguished Guests, Ladies and Gentlemen,

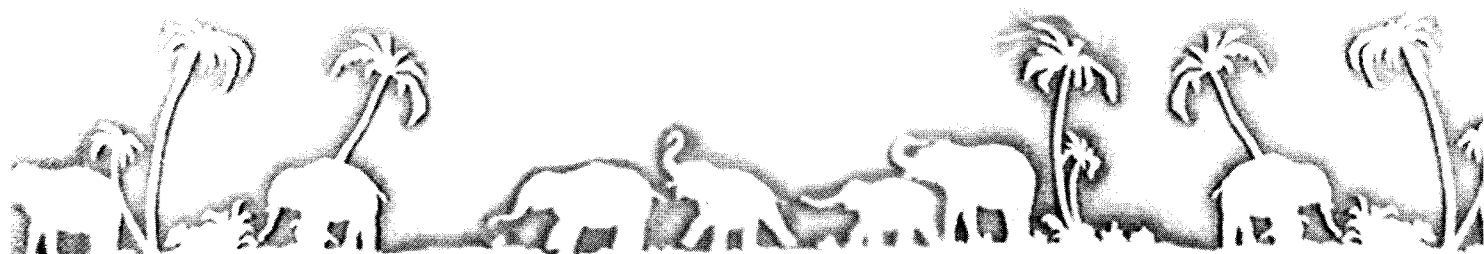
Back in the year 1937, when Italian Fascists and German Nazis started to invade their neighbouring countries in Europe and when Japanese troops were overrunning and seizing the northeastern part of China, a new world war was threatening the world. Meanwhile, in Siam, Pridi realized that the imminent war might be detrimental to his country. As a result, he produced a film called “The King of the White Elephant” in 1940, which was adapted from a novel of the same name penned by himself as a token for peace and to proclaim that Thais are peace loving, for he viewed that “Peace hath her victories no less renowned than war”

The task of producing this film was immense, so that it could not have been accomplished without the unswerving support from numerous people and organisations. All those involved in the production of the film had contributed their cooperation voluntarily, with the ultimate goal of creating a work dedicated solely to peace.

Sixty years have elapsed since the world premiere of “The King of the White Elephant” on 4 April 1941. It is a pleasure to know that all of you who have faith in peace in the same spirit as the director of the film have united your efforts in making tonight’s celebration possible. I am sure that Pridi would be profoundly appreciated should he know your high esteem of his work by any means.

On behalf of everyone involved in producing “The King of the White Elephant”, I would like to express my sincerest thanks to your efforts in making this anniversary possible. May the Buddhist Triple Gems along with your goodwill lead our world to a path of peace and happiness, just as what Pridi had hoped for.

Thank you.

ปรีดี พนมยงค์

(หลวงประดิษฐมนูธรรม)

๑๑ พฤษภาคม ๒๔๘๓ - ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖

นายปรีดี พนมยงค์ หนึ่งในผู้นำคณะราษฎรทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช ไปสู่ระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๗๕ - ๒๔๙๐ นายปรีดี ได้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญหลายตำแหน่ง ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ผู้ประสานการณ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ผู้นำขบวนการเสรีไทยเพื่อต่อต้านการยึดครองของญี่ปุ่น และนายกรัฐมนตรี

นายปรีดีได้เพียรพยายามที่จะดำเนินการเพื่อเอกราช ประชาธิปไตยและความยุติธรรมในสังคม แสวงหาความร่วมมือกับมิตรประเทศ เพื่อสันติภาพและมวลมนุษย

พุทธศักราช ๒๔๘๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่องนายปรีดี พนมยงค์ ไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส และให้มีหน้าที่รับปรึกษากิจราชการแผ่นดินเพื่อความวัฒนาถาวรของชาติสืบไป

นายปรีดี จำต้องลี้ภัยการเมืองในต่างประเทศนานถึง ๓๖ ปี อันเนื่องจากคณะนายทหาร และพลเรือนได้ทำการรัฐประหาร เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๑๓ นายปรีดีพำนักในสาธารณรัฐประชาชนจีน หลังจากนั้นพำนัก ณ ประเทศฝรั่งเศส จนถึงแก่อสัญกรรมอย่างสงบ เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖

Pridi Banomyong

(Luang Pradist Manudharm)

11 May 1900 - 2 May 1983

Pridi Banomyong was a leader of Khana Rasadorn (People's Party) which, on 24 June, 1932, changed the system of government in Siam from absolute monarchy to constitutional monarchy. From 1932-1947, he had assumed many important positions including Minister of Interior, Minister of Foreign Affairs, Minister of Finance, Founder of the University of Moral and Political Science (Thammasart), Regent, Leader of the Free Thai Movement (Seri Thai) or the movement resisting the Japanese occupation, and Prime Minister of Siam.

He tired his best in a quest for independence democracy, social justice, cooperation with friendly countries, for peace and humanity.

In 1946, His Majesty King Ananda Mahidol (King Rama VIII) graciously decreed that Pridi Banomyong be appointed "Senior Statesperson" to give advice to national affairs for the good of the nation.

Pridi was forced into exile abroad for 36 years due to military-civilian coup on 8 November 1947. During 1949-1970, he resided in The People's Republic of China. Since then, he had lived in France until he passed away peacefully on May 2, 1983.

ปรีดีภาพยนตร์ เสนอ พระเจ้าช้างเผือก

เรื่องโดย
ถ่ายภาพโดย
บันทึกเสียงโดย
ตัดต่อโดย
กำกับดนตรีโดย
กำกับศิลป์
บทเจรจา
ควบคุมโขลงช้าง
ที่ปรึกษาพระราชพิธีและเครื่องแต่งกาย

ปรีดี พนมยงค์
ประสาธ สุขุม A.S.C.
ชาญ บุญาค
บำรุง แนวพานิช
พระเจนดุริยางค์
หม่อมเจ้ายาใจ จิตรพงศ์
แดง คุณะดิลก
วงศ์ แสนศิริพันธ์
พระยาเทวาริราช

ผู้อำนวยการสร้าง
กำกับโดย
ผู้ช่วยกำกับ

ปรีดี พนมยงค์
สันต์ วสุธาร
หลวงสุขุมนัยประดิษฐ์
ใจ สุวรรณทัต

ควบคุมโดย
ผู้ช่วยผู้ควบคุม

ปรีดี พนมยงค์
ประสาธ สุขุม A.S.C.

ผลิตที่

โรงถ่ายไทยฟิล์ม กรุงเทพฯ

ผู้แสดง
พระเจ้าจักรา
สมุหราชมณฑลเชียร
สมุหกลาโหมแห่งอโยธยา
เรณู ธิดาสมุหราชมณฑลเชียร
เจ้าเมืองกานบุรี
พระเจ้าหงสา
เจ้าชายบุเรง
อัศรมหาเสนาบดี
สมุหราชมณฑลเชียรหงสา
ราชองครักษ์

เรณู กฤตยากร
สุวัฒน์ นิลเสน
หลวงศรีสุรางค์
ไพริน นิลเสน
นิตย มหากนก
ประดับ ระเบิดวงค์
ไววิทย์ ว.พิทักษ์
หลวงสมัครนันท์พล
ประสาน ศิริพิเทศ
มัลลย์ รัตประจิตต์

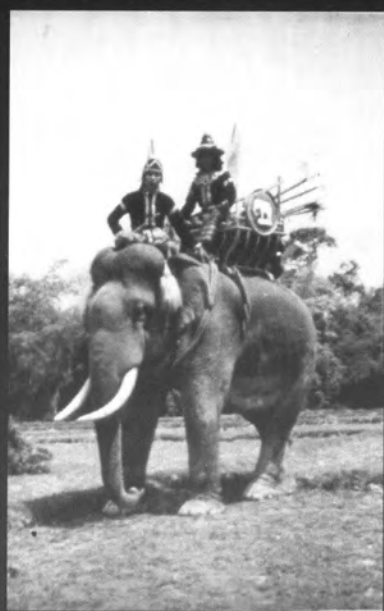

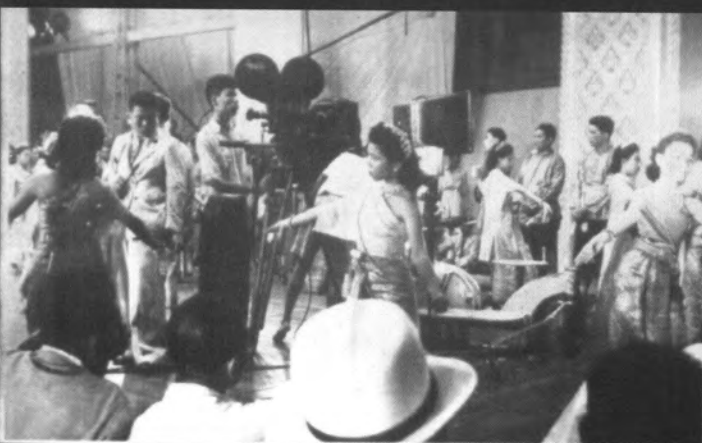

Pridi Production Presents
The King of the White Elephant

Story by	Pridi Banomyong
Photographed by	Prasart Sukhum A.S.C.
Sound Recorded by	Charn Bunnag
Edited by	Bamrung Naewbanij
Musical Director	Phra Chen Duriyang
Art Director	M.C. Yachai Chitrabongse
Dialogue	Daeng Guna Tilaka
Master of the elephants	Vongse Saensiribhan
Adviser on ceremonies and costumes	Phya Devadhiraj
Produced at	Thai Film Studio Bangkok, Thailand
High Fidelity Recording	RCA.
Directed by	Sunh Vasudhara
Assistant Directors	Luang Sukhum
	Chai Suvanadat
Supervised by	Pridi Banomyong
Assistant Supervisor	Prasart Sukhum A.S.C.
Cast	
King Chakra	Renu Kritayakon
Lord Chamberlain of Ayodaya	Suvat Nilsen
Minister of War of Ayodaya	Luang Srisurang
Renoo	Pairin Nilsen
Governor of Kanburi	Nit Mahakanok
King of Honsa	Pradab Rabilvongse
Prince Boreng of Honsa	Vaivit V. Pitak
Prime Minister of Honsa	Luang Smak
Lord Chamberlain of Honsa	Prasarn Sripites
Aide - De- Camp to the	Malai Raktaprachit
Prime Minister of Honsa	

สันต์ วสุธาร กับการกำกับการแสดง

ในกรณีของหนังสือหรือวรรณกรรม ผู้ประพันธ์ คือ เจ้าของงานเสมอ ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมนั้นจะกลายอยู่ในลักษณะใด เช่น บทละคร ผู้แต่งบทละครก็คือเจ้าของงาน แม้เมื่อนำไปเล่นหรือแสดงบนเวที ผู้กำกับการแสดง คงเป็นเพียงผู้ตีความหรือผู้นำเสนอ เพราะเนื้อหาสำคัญของละครยังอยู่ที่บทเจรจา ซึ่งเป็นภาษาของการพูดหรือเขียน ผู้รับยังคงต้องใช้การฟังเป็นใหญ่

หรือกรณีของงานคีตกรรม ผู้ประพันธ์เพลง คือ เจ้าของงานเสมอ หากมีการนำไปเล่นหรือแสดง นักดนตรีคือผู้ตีความ ผู้ควบคุมวงหรือวาทยากรก็คล้ายกับผู้กำกับการแสดง คือทำหน้าที่ตีความและนำเสนอ

แต่ในกรณีของภาพยนตร์ แม้ภาพยนตร์นั้นทำขึ้นจากบทภาพยนตร์หรือจากวรรณกรรม ผู้กำกับภาพยนตร์ ซึ่งเป็นผู้ตีความหรือนำเสนอวรรณกรรมมาเป็นภาพยนตร์ มักได้รับการนับถือให้เป็นเจ้าของงานภาพยนตร์ทีเดียว นี่อาจเป็นเพราะว่า การนำเสนอเป็นภาพยนตร์นั้น มีการเปลี่ยนแปลงจากภาษาวรรณกรรมไปเป็นภาษาของภาพยนตร์โดยเฉพาะ คือผู้รับมิได้อาศัยการฟังบทเจรจาเป็นใหญ่ แต่ต้องดูภาพ ฟังเสียง และติดตามการติดต่อซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการเล่าเรื่อง สรุปว่าเป็นภาษาของภาพยนตร์เอง และโดยปกติ ผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์ จะเป็นผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดควบคุมภาษาของภาพยนตร์ที่ว่านี้ จึงได้รับการนับถือเป็นเจ้าของงาน

แต่บทบาทของผู้กำกับภาพยนตร์นี้ ในความเป็นจริงเราย่อมอาจพิจารณาได้เป็นกรณีไป เช่นกรณีของภาพยนตร์ พระเจ้าช้างเผือก ผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์ คือ สันต์ วสุธาร ผู้ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักกันเลยในวงการภาพยนตร์ เพราะท่านมิได้เป็นผู้กำกับภาพยนตร์อาชีพ และตลอดชีวิต ท่านได้ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับภาพยนตร์ไว้เพียงเรื่องเดียว คือ พระเจ้าช้างเผือก

จึงน่าสนใจใคร่รู้ว่า เหตุใด นายปรีดี พนมยงค์ ผู้อำนวยการสร้างจึงเลือก สันต์ วสุธาร มาเป็นผู้กำกับภาพยนตร์ ในขณะที่ตำแหน่งอื่น ที่สำคัญ เช่น ผู้กำกับการถ่ายภาพ ผู้ตัดต่อ ผู้บันทึกเสียง ผู้กำกับดนตรี ล้วนเป็นมืออาชีพทั้งนั้น

เหตุใด ผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์ ซึ่งปกติถือว่าเป็นตำแหน่งที่สำคัญสูงสุดในการสื่อภาษาของภาพยนตร์ จึงเป็นมือสมัครเล่น

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ เคยเล่าให้ข้าพเจ้าว่า เหตุที่ สันต์ วสุธาร เข้ามาเป็นผู้กำกับภาพยนตร์นี้ เพราะ ประสาท สุขุม ผู้กำกับการถ่ายภาพ เป็นผู้แนะนำมา ทั้งสองเป็นเพื่อนเกลอกัน มาแต่ครั้งไปร่ำเรียนวิชาที่สหรัฐอเมริกา

ต่อมาข้าพเจ้าได้พบคุณลายอง วสุธาร บุตรชายคนเดียวของสันต์ วสุธาร ได้เล่าว่าบิดาไปเรียนวิชาแพทย์ที่อเมริกาและอยู่ในพระราชูปถัมภ์ของเจ้าฟ้ามหิดล แต่สุขภาพไม่ดี จึงเรียนไม่จบ และไม่ทราบว่าบิดาเรียนวิชาอื่นได้อีก แต่เมื่อกลับมาแล้ว ได้เข้าทำงานกรมสาธารณสุขแล้วทำโรงไฟฟ้า

หลวงก่อนจะไปเป็นหัวหน้ากองคลัง กรมโยธาธิการ คุณล่ายองเล่าว่า บิดาชอบเล่นเครื่องไฟฟ้า เครื่องเสียง และเล่าว่ามีอุปนิสัยเป็นคนสนุกสนาน ชอบเล่าเรื่องสนุกสนาน ชอบงานสังคม มีเพื่อนฝูงเป็นอันมาก และชอบการแสดง มักเล่นละครการกุศลของสมาคมนักเรียนเกาอเมริกา โต้งตั้งในบตลกเจ็ก คู่กับประสาธ สุขุม ซึ่งเล่นบทคนบ้านนอก

ข้าพเจ้าเดาว่า สมัยที่ที่ สันต์ วสุธาร ำเรียนอยู่ที่อเมริกา เป็นเกลอกับประสาธ สุขุม ทั้งยังอยู่ในพระราชูปถัมภ์ของเจ้าฟ้ามหิดลด้วยกัน เมื่อประสาธ สุขุม ไปเข้าเรียนและฝึกงานการถ่ายภาพยนตร์อยู่ในโรงถ่ายพาราเมท์ ที่ฮอลลีวูด ประสาทคงจะชวนสันต์เข้าไปคลุกคลีอยู่ในวงการภาพยนตร์บ้างเป็นแน่ และเมื่อได้เห็นรูปถ่ายของสันต์ วสุธาร ในวัยรุ่นหนุ่มอันหล่อเหลา อยากจะคิดว่า บางทีสันต์ วสุธาร อาจได้เคยเป็นตัวแสดงในหนังฮอลลีวูดมาบ้างก็เป็นได้ คุณล่ายองยังเล่าว่า บิดาเคยเสมอว่า เป็นเพื่อนกับ ยอห์นนี่ ไวส์มุนเลอร์ ดาราพาร์ซาน เป็นต้น

ดังนั้น นอกจากความเป็นเกลอแล้ว คงจะเป็นด้วยมีน้ำใจรักการแสดงและนิยมการแสดง ประสาธ สุขุม จึงแนะนำ สันต์ วสุธาร มาเป็นผู้กำกับการแสดงภาพยนตร์ พระเจ้าช้างเผือก ทั้งนี้นอกเหนือไปจากความสามารถใช้ภาษาอังกฤษ อันจำเป็นสำหรับหนังที่พูดภาษาอังกฤษทั้งเรื่องนี้ และที่สำคัญ นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สร้างภาพยนตร์ตลกฉบับ

แต่น่าสังเกตว่า ยังมีผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงอีกสองท่าน คือ หลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ และ ใจสุวรรณทัต โดยเฉพาะหลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ หรือ ประดิษฐ์ สุขุม น้องชายของประสาธ สุขุม ซึ่งเคยไปรำเรียนในอเมริกา และมีความสามารถโดดเด่นรอบตัว ทั้งด้านสังคม กีฬา และดนตรี นับเป็นดาราของมหาวิทยาลัย

ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ประสาธ สุขุม กับ สันต์ วสุธาร คงมีรสนิยมหรือทัศนะทางด้านภาพยนตร์เข้ากันได้หรือไปด้วยกันได้ และน่าจะเป็รสนิยมไปในทางฮอลลีวูด

แต่เฉพาะกรณีของภาพยนตร์ พระเจ้าช้างเผือก ซึ่งมีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ประพันธ์เรื่อง เป็นผู้อำนวยการสร้าง และเป็นผู้ควบคุมการผลิต และเหนืออื่นใด เพราะท่านเป็นนายปรีดี พนมยงค์ จึงไม่น่าสงสัยว่าบทบาทของท่านก็คือเจ้าของงานของภาพยนตร์นี้โดยดุษฎี

การที่ข้าพเจ้าเห็นว่า ภาพยนตร์ พระเจ้าช้างเผือก เป็นการผสมผสานระหว่างสองทฤษฎี คือสมจริงแบบฮอลลีวูดและสมมติแบบไทย ถ้าไม่ใช่เป็นเพราะอยู่ภายใต้การควบคุมเช่นนี้ ก็น่าจะเป็นเพราะการไปเรียนนอกส่วนหนึ่ง และสายเลือดข้างในส่วนหนึ่ง

แต่หากกรอกลงมา ๆ เพื่อตรวจสอบการกำกับการแสดงของสันต์ วสุธาร ที่ตกอยู่ในภาพยนตร์นี้ อาจเป็นได้ว่า มุขตลกและอารมณ์ขันในหนังคือส่วนที่เป็นตัวตนของสันต์ วสุธาร ไม่มากนักน้อย

(ตัดตอนจากบทความ พระเจ้าช้างเผือก : สำนัญภาพยนตร์เพื่อชาติไทยและมนุษยชาติ โดย “ข้าพเจ้าเอง” ในนิตยสาร หนังสือไทย ฉบับที่ 10)

การถ่ายภาพของ ประสาท สุขุม

ประสาท สุขุม ตากล้องผู้อำนวยการถ่ายทำหรือกำกับภาพเรื่องนี้ คือตากล้องถ่ายภาพยนตร์ระดับมืออาชีพ และระดับสมาชิกสมาคมช่างถ่ายภาพยนตร์อเมริกัน (American Society of Cinematographer: A.S.C.) ซึ่งเป็นคนแรกและคนเดียวในประเทศไทย ท่านผู้นี้ได้ไปเรียนและฝึกงานการถ่ายทำภาพยนตร์ในโรงถ่ายภาพยนตร์ที่ฮอลลีวูด ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๖ รุ่นเดียวกับ เจมส์ หว่อง โฮ ตากล้องชาวจีนที่ไปโด่งดังอยู่ในฮอลลีวูด และไปดูงานเพิ่มเติมอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ เพื่อติดตามให้ทันความก้าวหน้าของวงการ ก่อนจะกลับมาทำหน้าที่เป็นตากล้องของโรงถ่ายไทยฟิล์ม หุ่นมหาเมฆ ตั้งแต่เริ่มเปิดโรงถ่าย ปี ๒๔๘๑ จนปิดกิจการเมื่อ ๒๔๘๓ และในช่วงเวลาที่โรงถ่ายไทยฟิล์มว่างงานนี้เอง นายปรีดี พนมยงค์ ได้สร้าง “พระเจ้าช้างเผือก” ขึ้นโดยอาศัยโรงถ่าย อุปรกรณ์ และบุคลากรของไทยฟิล์มเป็นฐานสำคัญ นั่นคือได้ ประสาท สุขุม เป็นผู้อำนวยการถ่ายภาพ ชาญ นุนาค เป็นผู้บันทึกเสียง ซึ่งท่านผู้นี้เป็นช่างบันทึกเสียงของไทยฟิล์ม และเคยไปดูงานการบันทึกเสียงที่ฮอลลีวูดพร้อมกับประสาท สุขุม เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้ บำรุง แนวพานิช เป็นผู้ติดต่อ ท่านผู้นี้เป็นช่างติดต่อผู้มีความชำนาญสูงของวงการภาพยนตร์ไทย เป็นผู้ก่อตั้งโรงถ่าย น.น. ภาพยนตร์ มาก่อนหน้านี้หลายปี ได้ สันหิ์ สุวรรน นักเรียนเก่าอเมริกา ผู้เป็นสหายของประสาท สุขุม มาเป็นผู้กำกับการแสดง มีหลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ หนึ่งในคณะผู้ก่อตั้งโรงถ่ายไทยฟิล์ม นักเรียนเก่าอเมริกา ผู้สามารถในทางกีฬา การแสดงและดนตรี กับ ใจ สุวรรณทัต มาเป็นผู้ช่วยผู้กำกับ และสุดท้ายแต่สำคัญที่สุดท่านหนึ่งคือ พระเจนดุริยางค์ ครูใหญ่ทางดนตรีสากลของสยาม แห่งกรมศิลปากร มาเป็นผู้กำกับดนตรี

สรุปความว่า พระเจ้าช้างเผือก ได้รวมเอาบุคลากรชั้นเอกในด้านต่างๆ ของชาติมาร่วมทำงานครั้งนั้น ความโดดเด่นของการถ่ายภาพยนตร์โดย ประสาท สุขุม ซึ่งใครปฏิเสธไม่ได้นั้น ขอยกตัวอย่างที่ประจักษ์ได้ชัด อย่างหนึ่งคือการถ่ายใกล้ผู้แสดงที่เรียกว่าถ่ายโคลอสส์พ ซึ่งต้องจัดแสงหรือเลือกมุมของแสงเงา ให้เหมาะ โดยเฉพาะสำหรับการถ่ายภาพขาว-ดำ เราจะเห็นว่าโคลอสส์พของประสาท สุขุม ให้ภาพผู้แสดงที่เด่นและดึงดูดใจอย่างยิ่ง เช่น เราจะเห็นโคลอสส์พระเจ้าจักราผู้งามสง่าน่าชมเกรงจากมุมต่ำหรือกล้องเงยเสมอ ในขณะที่เห็นเรณูผู้สวຍผ่องไว้เคียงสาจากมุมต่ำหรือกล้องก้ม

อีกตัวอย่างหนึ่งคือการถ่ายจากภายนอก โดยเฉพาะว่าถึงการถ่ายช้าง เป็นการถ่ายช้างที่สวยงามที่สุดในประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ ในภาพยนตร์นี้ ครั้งที่เราเห็นช้าง เป็นฉากการจับช้างป่า เราจะเห็นช้างบ้านกำลังทำงานในป่า จากมุมมองไกลๆ และดูธรรมดา แล้วใกล้เข้าไปเห็นอริยาบทของช้าง ขณะทำงานชักลากซุงไปในลำน้ำ เพื่อนำไปสร้างพนียด จากนั้นเราเห็นการจับโขลงช้างป่า จากมุมมองห่างๆ เห็นการไล่ต้อนช้างป่า ช้างป่าเข้าเพนียด เป็นภาพธรรมชาติเหมือนการบันทึกเหตุการณ์อย่างชาวสารคดี ตามด้วยการเสนอภาพของช้างเผือกซึ่งถูกจับได้ในครั้งนั้น เมื่อช้างเผือกได้ขึ้นระวางหรือสถาปนาเป็นช้างสำคัญ เป็นภาพขบวนแห่ชักแถวนำช้างเข้ากรุง

จนกระทั่งมาถึงฉากที่พระเจ้าจักราทรงยกกองทัพ ยাত্রาไปรับมือกองทัพพระเจ้าหงสาผู้รุกราน ทั้งสองกองทัพต่างมีช้างศึกเป็นหลักชัย เมื่อทัพพระเจ้าช้างเผือกเคลื่อนมาใกล้ถึงที่ตั้งทัพพระเจ้าหงสา ทัพหงสาซึ่งบัญชาการโดยเจ้าบุเรงนองยกกองออกมาปะทะด้วย เราจะเห็นการตัดภาพสองฉากสองทัพเข้าชนกันบนจอ ทัพหงสาเคลื่อนจากซ้ายไปขวาซึ่งดูไหลลื่นในขณะที่ทัพอยุธยาเคลื่อนจากขวาไปซ้ายซึ่งดูขัดด้าน ระหว่างนี้เอง เราได้เห็นมุมกล้องที่พิสดารและพลิกเอนอย่างยิ่ง เมื่อประสาท สุขุม ปล่อยให้ขบวนช้างศึกเดินหน้าถึงเฝือกเข้าใส่กล้องซึ่งแอบซ่อนอยู่ในหลุมใต้พื้นดิน ด้วยอาณาภาพของเลนส์มุมกว้างที่ให้ระยะชัดลึกมาก เมื่อเริ่มเปิดภาพเราจะเห็นกองทัพช้างศึกนับสิบเชือกไหลขึ้นมาจากกระดับพื้นดินระยะไกลมาก แล้วเคลื่อนตรงเข้ามาหากล้อง ในระยะชัดตลอด แล้ว

เท้าอันมหึมาของช้างก็ย่างเหยียบผ่านหัวเราไปอย่างน่าอัศจรรย์ เป็นการแสดงให้เห็นอำนาจขมขั้วอันน่าเกรงขามของมัน ลำทับด้วยเสียงร้องก้องกัมปนาทของช้างแต่ละตัวกลบทั่วบรรยากาศ ภาพตัดชนกับเหล่าไพร่พลทั้งสองฝ่ายถืออาวุธโถมเข้าใส่กล้องและกระโดดข้ามหัวเราไปอีก

แล้วทั้งสองกองทัพก็เข้าตะลุมบอนหรือประจัญบานกัน ด้วยอาวุธประจำกาย ถ่ายให้เห็นทั้งในระยะไกลและระยะปานกลาง ทั้งสองฝ่ายต่างล้มตายกันเป็นเนือง นำสังเกตว่าในการถ่ายฉากการรบซึ่งมีการเคลื่อนไหวสับสนวุ่นวายมาก และรวมทั้งการเคลื่อนไหวของช้างในบางฉาก ประสาท สุขุม ใช้วิธีถ่ายด้วยสปีกกล้องต่ำกว่าปกติ เพื่อผลในการเร่งความเร็ว ซึ่งทำให้เราเห็นการเคลื่อนไหวที่เหมือนกลไกไร้ชีวิตและดูประหลาด ข้าพเจ้าเห็นภาพไพร่พลเข้าหาหน้ากันล้มตายดุคล้ายมดปลวก

ยังมีฉากที่น่ากล่าวถึง คือฉากการรบที่ทัพหงสาเข้าตีกานบุรี ซึ่งมีกำแพงเมืองเป็นทึมนั่งรับ ประสาท สุขุม ตั้งกล้องถ่ายแบบภาพกว้างหรือไกลสุด เปิดให้เห็นจากภูมิประเทศเป็นทุ่งนาร้างข้าวและภูเขาที่มึนเป็นฉากหลัง เห็นไพร่พลยุบยับอยู่ลิบ ๆ คล้ายมดปลวก กำลังคืบคลานไปสู่กำแพงเมือง เห็นควันปืนที่ยิงมาจากกำแพงเมืองลอยขึ้นในอากาศเป็นจุด ๆ ซ้อนอยู่กับเสียงโห่ร้องอึงมี่ของไพร่พลและเสียงระเบิดของดินกระสุนประปราย ทั้ง ๆ ที่เป็นภาพไกลสุด และเคลื่อนไหวช้า ๆ เียบ ๆ แต่ข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะสามารถสร้างความน่าสพรึงกลัวและน่าสยดสยองได้ยิ่งกว่าภาพการฆ่าฟันกันเลือดกระชูดด้วยโคลสอัพและด้วยเสียงที่บรรจงประโคนเกินเลยในภาพยนตร์สมัยใหม่บางเรื่องเสียอีก ข้าพเจ้าเห็นว่านี่เป็นฉากสงครามที่ดีที่สุดฉากหนึ่งในประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย

มาถึงฉากที่เป็นไคลแมกซ์หรือจุดสุดยอดของเรื่อง คือการกระทำยุทธหัตถีบนคอช้างระหว่างพระเจ้าจักรากับพระเจ้าหงสา เป็นฉากที่ผู้ชมรอคอยและคาดหวัง ถ้าเป็นหนังกำลังภายในประเภทจอมยุทธ์ ซึ่งใช้ทฤษฎีสมจริงหรือทฤษฎีโกหก ก็คงจะพาดฟันกันเป็นสิบเป็นร้อยท่ากระบวณยุทธ์ แต่ผู้สร้าง "พระเจ้าช้างเผือก" ยอมให้เราเห็นเพียงหนึ่งหรือสองกระบวนท่า พระเจ้าหงสาก็เสียที่ถูกพระแสงของ้าวของพระเจ้าจักราฟันเข้าพระศอกตกจากคอช้างสวรรคตทันที ภาพดูคล้ายบันทึกขาว ปูบปัปไม่ทันตั้งตัว หรือว่า ณ บัดนั้นทฤษฎีต่างไม่ทำงาน เพราะข้าพเจ้าดูเห็นว่าฉากนี้ช่างสมจริง ไม่มีลีลาขยายการตายอย่างนาฏกรรม และตกใจกับขณะที่ร่างของพระเจ้าหงสาตกจากคอช้างลงกระแทกดิน ฟ่านอัคมหาเสนาบดีและเจ้าบุเรงนองเข้าไปดูพระองค์ซึ่งกำลังเสด็จสู่สวรรคต เป็นฉากการตายที่น่าตกใจ น่าสยดสย เป็นธรรมดาและเป็นธรรมชาติที่สุดฉากหนึ่งในประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย

หลังจากนั้นเราจึงเห็นว่าสาระสำคัญของหนังมิได้อยู่ที่ความเก่งกล้าสามารถในการยุทธ์ของพระเจ้าช้างเผือก แต่อยู่ที่การประกาศสันติภาพของพระองค์ต่อโลกซึ่งทรงตั้งพระทัยอย่างจริงจังและกระทำหน้าที่ที่ทรงเผด็จพระราช

(ตัดตอนจากบทความ พระเจ้าช้างเผือก :สามัญภาพยนตร์เพื่อชาติไทยและมนุษยชาติ โดย "ข้าพเจ้าเอง" ในนิตยสาร หนึ่งไทย ฉบับที่ 10)

เพลงประกอบภาพยนตร์ โดยพระเจนดุริยางค์

สุกรี เจริญสุข วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

การทำดนตรีในภาพยนตร์ "พระเจ้าช้างเผือก" นับเป็นประวัติศาสตร์ที่สำคัญของวงการศึกษาดนตรีในภาพยนตร์ทีเดียว เพลงที่ใช้ประกอบภาพยนตร์เรื่อง "พระเจ้าช้างเผือก" มีการเขียนเพลงขึ้นมาใหม่ และใช้เพลงที่มีอยู่แล้ว บรรเลงเพื่อประกอบให้แก่ภาพยนตร์นี้โดยตรง ซึ่งควบคุมวงดนตรีและประพันธ์เพลงโดยพระเจนดุริยางค์ นอกจากจะเป็นเพลงที่ใช้ประกอบฉากดำเนินเรื่องราวของภาพยนตร์แล้ว ยังเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญของการดนตรีชาวสยามอีกด้วย วงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบ ไม่ว่าจะเป็นวงมโหรี ปี่พาทย์ไทย-มอญ และวงออร์เคสตรา เป็นวงดนตรีที่มีฝีมือยิ่ง หากว่าความสามารถของครูดนตรี นักดนตรีในสมัยนั้นต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน คนไทยก็คงเล่นดนตรีเก่งไม่เบาทีเดียว

พระเจนดุริยางค์เป็นนักดนตรี ดุริยางค์ เป็นครูดนตรีคนสำคัญ ซึ่งได้สร้างผลงานไว้กับประเทศไทยมากมาย แต่ผลงานของท่านก็สูญหายและกระจัดกระจายไปจำนวนมาก ไม่มีหลักฐานใดๆ ที่จะอวดฝีมือวงดนตรีสมัยพระเจนดุริยางค์ได้ นอกจากแผ่นเสียงเพลงชาติ แผ่นเสียงเพลงแขกเชกูเจ้า และภาพยนตร์เรื่องพระเจ้าช้างเผือก เพราะว่าในภาพยนตร์นั้นได้ยินเสียงดนตรีที่เป็นเสียงในฟิล์มได้ชัดเจน

วงดุริยางค์กรมศิลปากรในสมัยพระเจนดุริยางค์เป็นวงดนตรีที่มีความสามารถสูง สามารถบรรเลงเพลงคลาสสิกได้ยอดเยี่ยม นักดนตรีสีเครื่องสายเล่นได้ตรงเสียง สามารถเล่นเพลงคลาสสิกได้หลายเพลง ที่สำคัญก็คือพระเจนดุริยางค์สามารถเรียบเรียงเสียงประสานเพลงใหม่ให้กับวงดนตรีได้ด้วย ทำให้วงดนตรีและเพลงประกอบภาพยนตร์มีเสน่ห์

ดนตรีที่ใช้ประกอบในภาพยนตร์เรื่องพระเจ้าช้างเผือก ซึ่งประพันธ์บทและควบคุมการผลิตโดย ดร.ปรีดี พนมยงค์ เมื่อ ๖๐ ปีมาแล้ว (พ.ศ. ๒๔๘๔) มีเพลงอยู่ ๓ ส่วนด้วยกันคือ

๑. เพลงเอกประจำเรื่อง มีอยู่ ๕ เพลง
๒. เพลงที่ใช้บรรเลงระหว่างฉากใช้เพลงคลาสสิกเป็นท่อนๆ หลายบทเพลงด้วยกัน
๓. เพลงประกอบเสียง ใช้เครื่องดนตรีบางชิ้น เช่น เปิงมางคอก มโหรีทัก ปี่กลอง

วิธีดำเนินเพลง ใช้อารมณ์ของภาพยนตร์เป็นสำคัญ ภาพบูเพลงเร้าใจ ภาพสนุกเพลงก็จะสนุกภาพเศร้าเพลงก็เศร้าด้วย ดังนั้นการใช้เพลงประกอบภาพ พระเจนดุริยางค์พยายามใช้ทำนองที่เหมาะสม เพลงที่ใช้เป็นเพลงเพื่อการฟัง มีทำนอง ไม่ใช่เพลงประกอบภาพเสียทีเดียว แต่เป็นภาพประกอบเพลง

เพลงเอกประจำเรื่อง

๑. เพลงประจำพระเจ้าจักรา ซึ่งเป็นเพลงเอกของเรื่อง ใช้เพลงศรีอยุธยา (Air; King of the White Elephant)

เมื่อสมเด็จพระเจ้าจักราเสด็จออก วงดนตรีก็จะบรรเลงเพลงบทนี้เสมอถือว่าเป็นหลักของเรื่อง (Theme Song)

เพลงหลักเพลงนี้ พระเจนดุริยางค์ใช้วงออร์เคสตราของกรมศิลปากรบรรเลง ซึ่งถือว่าเป็นวงดนตรีที่บรรเลงได้ยอดเยี่ยมมาก

เพลงศรีอยุธยาหรือศรีอยุธยา พระเจนดุริยางค์ ได้นำทำนองมาจากเพลงเก่าซึ่งมีโน้ตเพลงปรากฏในหนังสือ จดหมายเหตุลาลูแบร์ สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เรียกชื่อกันว่า เพลงสายสมร (Siamese Song) เป็นเพลงสยาม บันทึกลงโดยเอกอัครราชทูตลาลูแบร์ชาวฝรั่งเศส ซึ่งถือว่าเป็นหลักฐานเอกสารเพลงเดียวที่มีมาแต่สมัยอยุธยาและเป็นเพลงสยามเพลงเดียวที่เหลืออยู่ ส่วนเพลงอื่นๆ สืบทอดกันโดยการต่อเพลง จากคนหนึ่งไปอีกช่วงคนหนึ่ง ไม่มีเอกสารใดๆ

แม้ว่าเสียงเพลงจะแตกต่างกัน เมื่อบันทึกไว้ด้วยโน้ตสากล คนส่วนใหญ่จะอ่านเป็นทำนองสากล เล่นด้วยเครื่องดนตรีสากล ถ้าหากว่าอ่านด้วยบันไดเสียงไทย เล่นด้วยเครื่องดนตรีไทย ก็จะได้สำเนียงที่แตกต่างไปจากเสียงสากล ซึ่งเชื่อว่าเป็นทำนองเพลงเหย่ย ซึ่งเป็นเพลงโต้ตอบระหว่างชายหญิง ปัจจุบันนิยมเล่นแถบกาญจนบุรี ก่อนหน้าพระเจนดุริยางค์จะนำทำนองศรีอยุธยามาเรียบเรียงใหม่ ครูฟุสโก (M. Fusco) ซึ่งเป็นชาวอเมริกัน สัญชาติอิตาลี เป็นหัวหน้าวงดนตรีของกองดุริยางค์กองทัพเรือ ได้เรียบเรียงเพลงนี้สำหรับเปียโนมาก่อนแล้ว ชื่อว่าเพลงพระนารายณ์หรือสรรเสริญพระนารายณ์ (Pra Narai) ปรากฏในหนังสือ "สยามอาณาจักรแห่งช้างเผือก" ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๙๙ ตรงกับปี พ.ศ. ๒๔๔๒ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ซึ่งได้เสด็จประพาสยุโรป ได้ทรงใช้หนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือที่ระลึกเผยแพร่ประเทศสยามในเวลาต่อมา

ชื่อเพลงสายสมร เพลงสรรเสริญพระนารายณ์ เพลงศรีอยุธยา หรือเพลงศรีอยุธยา เพลงที่มีชื่อแตกต่างกัน แต่เป็นเพลงที่มีทำนองเดียวกัน ทำนองอาจจะผิดแผกไปบ้าง ก็ขึ้นอยู่กับว่าใครผู้ที่ทำนองเพลงไปเรียบเรียงอย่างไร เพื่อวงดนตรีประเภทไหน แต่โดยทำนองเนื้อหาแล้ว

เพลงเดียวกัน

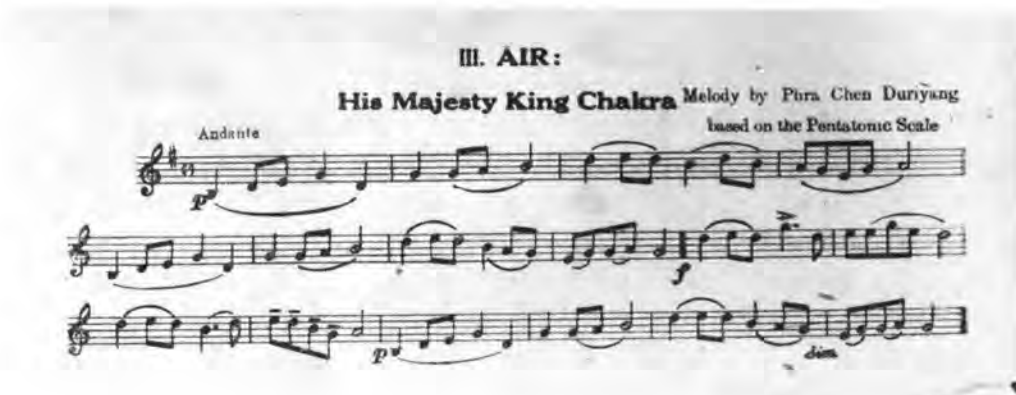
๒. เพลงเดินทัพของพระเจ้าจักรา (Air: Ayudhya Eternal)

เพลงเดินทัพของพระเจ้าจักรา เป็นเพลงที่พระเจนดุริยางค์นำทำนองมาจากเพลง "ขับไม้บนเกาะว" ซึ่งเป็นเพลงโบราณ ในที่นี้หมายถึงสืบทอดมาตั้งแต่สมัยอยุธยา อยู่ในเพลงตับเรื่องกระแตไต่ไม้ ซึ่งมีด้วยกัน ๔ ท่อน

พระเจนดุริยางค์ นำทำนองเพลงขับไม้บนเกาะวมาเรียบเรียงใหม่สำหรับบรรเลงโดยวงออร์เคสตรา ใช้ประกอบเรื่องขณะที่พระเจ้าจักราเดินทัพ ทำนองเพลงนี้จะบรรเลงก็ต่อเมื่อกองทัพพระเจ้าจักรายกทัพ

๓. เพลงดำเนินเรื่อง (Air: His Majesty King Chakra)

เพลงนี้เป็นเพลงใหม่ ประพันธ์ทำนองโดยพระเจนดุริยางค์ ใช้ในการดำเนินเรื่องฝ่ายพระเจ้าจักรา เพลงเรียบเรียงบนฐานเสียง ๕ เสียง บันไดเสียงเพลงไทยสร้างเป็นทำนอง เรียบเรียงเสียงประสานสำหรับวงออร์เคสตราได้อย่าง ไพเราะยิ่ง

๔. เพลงเกียรติยศ (FANFARE: The King is Here)

เพลงนี้เป็นเพลงประวัติศาสตร์อีกเพลงหนึ่ง เป็นเพลงแตรสำหรับรับเสด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ซึ่งเชื่อว่าทหารแตรในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ ๑๔ แห่งฝรั่งเศส พระราชทานให้กับพระเจ้ากรุงสยาม แตร Fanfare หรือแตรวิลันดาหรือแตรทรมเปตก็ยังใช้รับเสด็จพระเจ้าอยู่หัวในปัจจุบัน เป็นเพลงเดียวกัน เป็นเพลงในพระราชพิธี ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์เท่านั้น

๖๐ ปี พระเจ้าช้างเผือก

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ

ถ้าจะใช้สำนวนพากย์หนังไทยสมัยก่อน ก็ต้องบอกว่า “๖๐ ปีผ่านไป ไวเหมือนโกหก” จากวันที่ ๔ เมษายน ๒๔๘๔ ที่ **พระเจ้าช้างเผือก** เสด็จลงโรงที่ศาลาเฉลิมกรุง ถึง ๔ เมษายน ๒๕๔๔ อันเป็นโอกาสที่เราจักได้เฉลิมฉลองการกลับมาของ “ภาพยนตร์ประวัติศาสตร์” เรื่องนี้ พร้อมกับการใกล้จะปิดงานเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปีแห่งชาตกาลของ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์

พระเจ้าช้างเผือก เป็น ๑ ใน ภาพยนตร์ไทย ๓ เรื่อง ที่ “ผู้นำใหม่” ของสยามไทยสร้างขึ้นมาในบริบทของกาลเวลาหลังการปฏิวัติ ๒๔๗๕ ถึงสมัยสงคราม “มหาเอเซียบูรพา” ๒๔๘๔-๒๔๘๘ นั่นคือ **เลือดทหารไทย** (๒๔๗๘) **พระเจ้าช้างเผือก** (๒๔๘๔) **บ้านไร่เรา** (๒๔๘๕) ตามลำดับ

เลือดทหารไทย กำเนิดขึ้นมาโดยแรงผลักดันของ จอมพล ป. พิบูลสงครามในสมัยที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม นำออกฉายประเดิมที่โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุงเมื่อ ๓ ๑๐ เมษายน ๒๔๗๘ ส่วน **พระเจ้าช้างเผือก** เป็นผลงานของ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ในสมัยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และนำออกฉายรอบปฐมฤกษ์ ๔ เมษายน ๒๔๘๔ ฉายรอบธรรมดาที่ศาลาเฉลิมกรุง ๑๐-๑๖ เมษายน (๖ ปีภายหลังภาพยนตร์เรื่องแรกที่กล่าวถึง และก่อนสงครามโลกระเบิดขึ้นในเอเซีย) สำหรับ **บ้านไร่เรา** ก็เป็นผลงานผลักดันของนายกรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงคราม ออกฉายที่โรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง-โอเดียนเมื่อปลายเดือนเมษายน ๒๔๘๕ คือเมื่อสงครามโลกได้ระเบิดขึ้นแล้วในเอเซีย และไทยก็ได้ประกาศสงครามกับอังกฤษและสหรัฐอเมริกาเมื่อ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕

ภาพยนตร์ทั้ง ๓ เรื่องนี้ มีเพียงเรื่องเดียว คือ **พระเจ้าช้างเผือก** ที่ยังมีฟิล์มเหลืออยู่ให้เราได้ชม สำหรับ **เลือดทหารไทย** และ **บ้านไร่เรา** นั้นปรากฏว่าฟิล์มถูกไฟไหม้หมด (ดูรายละเอียดได้ในหนังสือ **เลือดทหารไทย พระเจ้าช้างเผือก บ้านไร่เรา - ภาพยนตร์กับการเมือง** สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาและองค์การคำครุสภา ๒๕๔๒)

เลือดทหารไทย ถูกเสนอสร้างขึ้นในปี ๒๔๗๗ โดยนาวาตรีหลวงธำรงนาวาสวัสดิ์ (เลขาธิการคณะรัฐมนตรีขณะนั้น) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (หลวงพิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม) ได้ขอให้สำนักงานโฆษณาการช่วยทำภาพยนตร์ เพื่อ “โฆษณาให้ราษฎรนิยมการทหาร” เค้าโครงเรื่อง **เลือดทหารไทย** เป็นเรื่องของชายหญิงกลุ่มหนึ่งที่เกี่ยวพันกับราชการทหาร ทำหน้าที่สุดสยามก็ประกาศสงครามกับชาติศัตรู กองทัพสยามเข้าสงครามและได้รับชัยชนะอย่างงดงาม น่าเชื่อว่าโครงเรื่องนี้คงจะรับมาโดยตรงจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม และก็เป็นการสะท้อนความคิดของท่านในแง่การคาดการณ์ล่วงหน้าว่า สงครามใหญ่เป็นเรื่องหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประเทศสยามต้องประกาศสงครามอย่างแน่นอน (ก่อนการประกาศจริงถึง ๗ ปี) ภาพยนตร์เรื่องนี้ เป็นความพยายามที่จะชี้ให้เห็นความสำคัญและความตึงตัวของ “ลัทธิทหาร” ตลอดจนทหารทั้ง ๓ เหล่าทัพอีกด้วย

จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก้าวจากตำแหน่งรัฐมนตรีกลาโหมไปสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๑ อีก ๙ เดือนต่อมา กันยายน ๑๙๔๒ ก็เกิดสงครามโลกสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในยุโรป และอีก ๒ ปีต่อมาคือ ปี ๒๔๘๔ **พระเจ้าช้างเผือก** ก็ถูกสร้างและนำออกฉายโดย ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์

ภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกสร้างขึ้นในบรรยากาศของ “สงคราม” และถูกนำออกฉายในช่วงหลังการเรียกร้องและได้มาซึ่งดินแดน “เสียมราชู พระตะบอง ศรีโสภณ นครจัมปาศักดิ์ และไชยบุรี” จากการที่ภาพยนตร์พูดภาษาอังกฤษและส่งไปฉายยังต่างประเทศ ทำให้เชื่อได้ว่า ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ต้องการ “สื่อ” ความหมายของ “สันติภาพ” กับชาวต่างประเทศ นอกเหนือจาก “การสื่อสาร” ภายในประเทศไทยเอง

ปลายเดือนเมษายน ๒๔๘๕ หลังจากญี่ปุ่นบุกไทยใน “สงครามมหาเอเชียบูรพา” (๘ ธันวาคม ๒๔๘๔) กองทัพอากาศได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง **บ้านไร่ของเรา** ออกมาฉาย ภาพยนตร์เรื่องนี้เกิดขึ้นด้วยความประสงค์ของจอมพล ป. พิบูลสงคราม โดยท่านเป็นผู้วางโครงเรื่องเอง เป็นเรื่องของกสิกร ๒ ตระกูล ซึ่งรักในอาชีพการทำนาของตน เจ็ดมีบุตรชายชื่อ ชาญ ส่วนขำมีบุตรสาวชื่อ ขำคม เมื่อเกิดการเรียกร้องดินแดน เจ็ดก็ไปรบเพราะเป็นทหารกองหนุน เมื่อสงครามสงบพร้อมด้วยชัยชนะของไทย เจ็ดก็กลับบ้านไปเป็นกสิกรตามเดิม ๘ ปีผ่านไป ชาญบุตรชายก็เรียนจบจากเกษตรแม่โจ้กลับมาอยู่บ้านและต่อสู้กับพ่อค้าคนกลาง สร้างความยุติธรรมขึ้นในชนบท ชี้แนะให้ชาวนารู้จักรบบสหกรณ์ เรื่องจบลงด้วยความสุขที่ชาญและขำคมแต่งงานกัน

กล่าวได้ว่าทั้งจอมพล ป. พิบูลสงคราม และ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ใช้ภาพยนตร์เป็น “สื่อ” ในการ “สื่อสาร” อุดมการณ์ต่อมหาชน และจากการศึกษาภาพยนตร์ทั้ง ๓ ภาพยนตร์เรื่อง **เลือดทหารไทย** และ **บ้านไร่ของเรา** ที่จอมพล ป. พิบูลสงครามมีส่วนในการวางโครงเรื่อง มีเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับการสร้าง “ลัทธิชาตินิยม” และ “ลัทธิทหาร” ของท่าน ในขณะที่ ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์มีแนวความคิดในเรื่อง “สันติภาพ” และ “มนุษยชาติ” โดยเห็นได้จากเนื้อหาสาระของ **พระเจ้าช้างเผือก** และเน้นย้ำด้วย “คำนำ” ที่ท่านเขียนไว้ในหนังสือเรื่องเดียวกันเมื่อ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๘๓ (วันเกิดของท่านเอง) ว่า

“ในดินแดนแห่งนี้ มีช้างดกตื้น ช้างเผือกสูงส่งเหนือช้างใด แลราษฎรก็แซ่ซ้องสรรเสริญ **“พระเจ้าช้างเผือก”** กษัตริย์ผู้กล้าหาญ พระองค์ทรงนาม **“จักรา”** พระองค์หาได้โปรดความฟุ้งเฟ้อแห่งราชสำนักไม่ กลับทรงอุทิศพระวรกายให้กับความผาสุกของประเทศชาติ พระองค์ทรงสู้ศึกอย่างอาญาญ แต่พระองค์ก็ทรงรักสันติภาพ และนิยายเรื่องนี้ก็ขออุทิศให้สันติภาพ เพราะสันติภาพมีชัยชนะไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสงคราม”

ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ ได้นำภาพยนตร์เรื่อง The King of the White Elephant ออกฉายรอบปฐมฤกษ์เมื่อ ๔ เมษายน ๒๔๘๔ ในแจ้งความโฆษณาของ “ปรีดีภาพยนตร์” กล่าวว่า **“พระเจ้าช้างเผือก** สิ้นเวลาสร้าง ๒ ปีเศษ ท่ามกลางอาการระทมชาติเมืองแพร่ ด้วยเงินทุนหลาย ๑๐๐,๐๐ บาท” กำหนดฉาย “รอบธรรมดา-คำคุณธรรมดา” วันที่ ๑๐-๑๖ เมษายน (๒๔๘๔) ที่ศาลาเฉลิมกรุง และยัง “เสด็จที่ศาลาเฉลิมบุรี” เมื่อ ๑ - ๕ พฤษภาคม อีกด้วย

มีโฆษณาในหนังสือ **ประชาชาติฉบับพิเศษ** ฉลองขึ้นรอบปีที่ ๙ (๓ ตุลาคม ๒๔๘๓) ว่า พระองค์เจ้าวรวงศ์ไวยยากร ทรงแปลงานเขียนของ ฯพณฯ ปรีดี จากภาษาอังกฤษเป็นไทย และใน

ภาพยนตร์สาร ฉบับวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๔๘๔ ก็มีการแปลเค้าโครงเรื่องโดย จริญญา วุฒิตยลงพิมพ์เช่นกัน พร้อมกับรายงานข่าวว่า **พระเจ้าช้างเผือก** จะฉายรอบปฐมฤกษ์วันที่ ๔ เมษายน ๒๔๘๔ ที่นวยอร์ค ลิงคโปร์ พร้อมๆ กับศาลาเฉลิมกรุง

นอกจากนี้ยังมีข้อความอีกว่า “ผู้แต่งเรื่องได้เตรียมการแต่งเรื่องไว้ตั้งแต่ ๒-๓ ปี โดยมีความประสงค์ที่จะส่งเรื่องไปประกวดรางวัลสันติภาพ เพื่อรางวัลโนเบล (Nobel Prize For Peace) รางวัลชนิดนี้รัฐบุรุษยุโรปหรืออเมริกาเป็นผู้ได้รับเป็นส่วนมาก เช่น ท่านวู้ดโร วิลสัน ท่านแซมเบอร์เลน..... ท่านเคลลอค แต่ในทางตะวันออกไกล นี่ยังหาผู้ใดได้รับไม่”

พระเจ้าช้างเผือก เป็นผลงานที่ระดมบุคลากรในวงการภาพยนตร์ของไทย มารวมกันอย่างคับคั่ง เค้าโครงเรื่องนั้นเขียนโดย ฯพณฯ ปรีดี พนมยงค์ เป็นภาษาอังกฤษดังปรากฏใน “คำนำ” หนังสือว่าเขียนเสร็จเมื่อ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๘๓ และจัดพิมพ์ โดยโรงพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองเมื่อ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๘๔ ดังนั้น การถ่ายทำก็น่าจะอยู่ในปี ๒๔๘๓ นั้นเอง โดยมี สัณห์ วสุธาร กำกับการแสดง หลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ และใจ สุวรรณทัต ร่วมกำกับการแสดง มีพระเจนดุริยางค์ กำกับดนตรี ชาญ บุนนาค อัดเสียง แดง คุณะดิลก ทำบทและเจรจา

ที่สำคัญคือมีช่างถ่ายภาพฝีมือเยี่ยม ประสาท สุขุม ซึ่งถ่าย ทำจาก “ช้าง” มโนพาร์ที่ป่าแดง จังหวัดแพร่ วงศ์ แสนศิริพันธ์ อดีตผู้แทนราษฎรจังหวัดแพร่ เป็นผู้กำกับการโขลงช้าง ดังข้อความโฆษณาที่ว่า Chan g At War! - It's Greatest Thrill on Earth - Wonders Never Before Beheld By Man - The First Thai Screen Spectacle With All-English Dialogue - It Took 2 Years To Bring You This Taggering Romance of the Rising Ayodayans! Actual Scenes of Elephants at War! Hair-Raising Jungle Adventures of Ayodayans for Liberty!

สำหรับฉากภายในสถานที่นั้นใช้โรงถ่ายของกองทัพอากาศที่ทุ่งมหาเมฆ โรงถ่ายดังกล่าวเป็นของบริษัท “ไทยฟิล์ม” ที่เป็นการร่วมทุนของพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล พจน์ สารสิน และหลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ ตั้งอยู่ในเนื้อที่ ๒๐ ไร่ “ไทยฟิล์ม” พยายามสร้าง “หนังไทยสากล” ถึงขนาดส่งคนไปดูงานสหรัฐฯ เช่น ชาญ บุนนาค และประสาท สุขุม ฯลฯ แต่ในปี ๒๔๘๓ บริษัทต้องประสบปัญหาด้านเงินทุน ประกอบกับกองทัพอากาศตั้งกองถ่ายภาพยนตร์ขึ้น ก็เลยซื้อโรงถ่ายทุ่งมหาเมฆจากบริษัทไทยฟิล์ม ดังนั้นทีมเก่าของไทยฟิล์มและโรงถ่ายกองทัพอากาศจึงเข้ามาเกี่ยวข้องร่วมงานกับ “ปรีดีภาพยนตร์” (Prndi Production)

พระเจ้าช้างเผือก เป็นภาพยนตร์เสียงในฟิล์ม ขาว-ดำ ๓๕ มม. พูดภาษาอังกฤษตลอดเรื่อง มีเรณู กริตยากร (เรอเน โกดัท) เป็นพระเจ้าช้างเผือก มีไพริน นิลเสน (นิลรังสี นางงามบุปผชาติ นักศึกษาสาวดาวธรรมศาสตร์) เป็นนางเอก and Thousand Others with 500 Warring Elephants ในเรื่องเกี่ยวกับผู้แสดงนั้น ฯพณฯ ปรีดีเป็นผู้คัดเลือกเอง ผู้แสดงฝ่ายชายระดับนำส่วนใหญ่มาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ หลายคนเป็นครู (มาสเตอร์) มาก่อน และมีความสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ โรงเรียนอัสสัมชัญมีครูแผนกภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ผู้เก่งทางภาษาอังกฤษจะจัดให้แสดงฝ่ายพระเจ้าช้างเผือก (จักรา) พวกภาษาฝรั่งเศสอยู่ทางฝ่ายข้าศึก (หงสา) อดีตครูพลศึกษาโรงเรียนอานวยศิลป์นำนักเรียน ๑๐๐ คนร่วมแสดงจากการรบและฟันดาบ

พระเจ้าช้างเผือก เป็นนิยาย “อิง” ประวัติศาสตร์ นำเค้าโครงเรื่องมาจาก “สงครามช้างเผือก” และ “สงครามยุทธหัตถี” ระหว่างอยุธยา (สมัยพระเจ้าจักรพรรดิ พระสุริโยไท พระนเรศวร) กับหงสาวดี (พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ บุเรงนอง และพระมหาอุปราชา)

แต่เรื่องราวดังกล่าวถูก “ตีความ” เสียใหม่หมดในแง่ของ “สงครามกับสันติภาพ” ระหว่าง “ธรรมราชากับทราชา” โดยที่พระเจ้าช้างเผือก หรือ “พระเจ้าจักรา” แห่งอยุธยาเป็นธรรมราชา สนพระทัยในความทุกข์สุขของราษฎร ไม่โปรดในประเพณีที่ล้าหลัง เช่น การมีพระสนมมากมายถึง ๓๖๕ องค์ ส่วน “พระเจ้าหงสา” เป็นทราชา มีนโยบายรุกราน

ดังนั้น เมื่อเกิดสงครามขึ้นระหว่างอยุธยาและหงสา (ไม่ใช่ระหว่าง “ไทย” กับ “พม่า” ตามสูตรแบบฉบับ “รัฐชาติ” และ “ลัทธิชาตินิยมล้าหลัง”) พระเจ้าจักราก็ทำพระเจ้าหงสาชนช้างตัวต่อตัว พระเจ้าจักราทรงถือว่าสงครามความขัดแย้งในอดีตนั้นเป็นเรื่องระหว่างกษัตริย์ต่อกษัตริย์ (หาใช่เป็นเรื่องของชนชาติต่อชนชาติไม่) ไม่ต้องการให้ไพร่พลทหารเลวต้องบาดเจ็บล้มตาย การต่อสู้ของพระองค์มิได้ต้องการพิชิต “สงคราม” ในความหมายเก่า แต่ทรงต้องการ “สันติภาพ” ในความหมายใหม่

แน่นอน เรื่องนี้จบลงแบบ Happy Ending เมื่อนางเอกถามพระเจ้าช้างเผือกว่า Are you happy, Sire? และพระเอกก็ตอบว่า Terribly happy, my Dear ทั้งคู่ก็เดินลับหายขึ้นไปบนปราสาทกรุงอยุธยา พร้อมด้วยเพลงแบคกราวนด์ “ไทยสากล” ของพระเจนดุริยางค์ (ศรีอโยธยา หรือ สายสมร หรือ King of the White Elephant)

คณะกรรมการจัดงาน ฉลอง ๖๐ ปี ภาพยนตร์ พระเจ้าช้างเผือก
ขอขอบคุณบุคคลและหน่วยงานซึ่งมีส่วนสนับสนุนการจัดทำสิ่งพิมพ์ สื่อบัตร
และสื่อทางอินเทอร์เน็ต ดังนี้

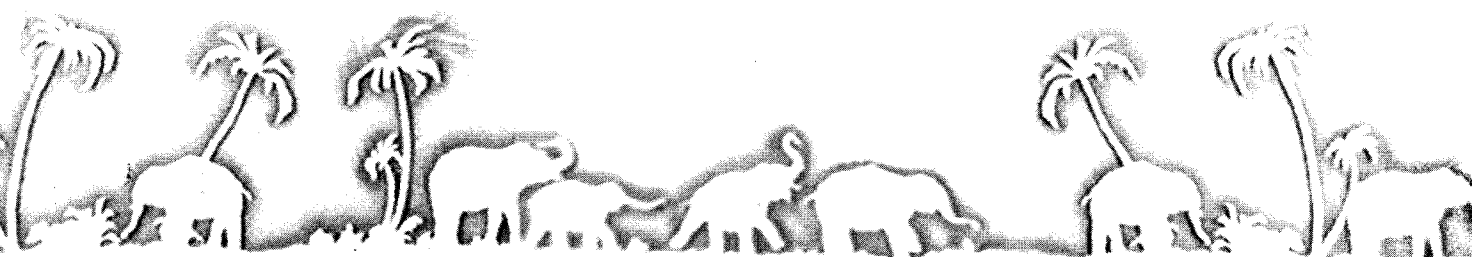
อาจารย์ปยุต เงากระจ่าง
รศ. ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ
รศ. ดร. สุกรี เจริญสุข
อาจารย์เจราร์ด ฟูกัดต์
อาจารย์กฤตยา อกนิติก
คุณนิวัติ กองเพียร
คุณโตม สุขวงศ์
คุณลำยอง วสุธาร
มูลนิธิ ปรีดี พนมยงค์

หอภาพยนตร์แห่งชาติ กรมศิลปากร

มูลนิธิหนังไทย ในพระอุปถัมภ์ของ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอนุสรรมงคลการ

คณะทำงานสิ่งพิมพ์และสื่อทางอินเทอร์เน็ต

ออกแบบใบปิด	อาจารย์ปยุต เงากระจ่าง
ออกแบบสิ่งพิมพ์	นายเอกภพ ชำศิริพงษ์
จัดหน้าและรูปเล่ม	นางสาววิมลรัตน์ อรุณโรจน์สุริยะ
ออกแบบและจัดทำเว็บไซต์	นายมนตรี เลี้ยงหล้า
จัดทำตัวอย่างภาพยนตร์	นายสุรพงษ์ พินิจคำ
ถ่ายภาพนิ่ง	นายนัท สุนนเตมีย์
ผู้พิมพ์ใบปิด	โรงพิมพ์พิมพ์เนศพรินท์ติ้งเซ็นเตอร์
ผู้พิมพ์บัตร	ลินคอล์นการพิมพ์
ผู้พิมพ์สื่อบัตร	บริษัท เอกพิมพ์ไทย จำกัด
ควบคุมการผลิต	นางสาวชลิดา เอื้อบำรุงจิต

นตถิ์ สันติปาริ์ สุข
NATTHI SANTIPAPAN SUKKAN

